

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

MARKO RODE

**OBVEŠČEVALNA INFORMACIJA KOT
ELEMENT PREPREČEVANJA ATENTATOV**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, november 2002

Mentor: dr. Anton Bebler

Komentor: dr. Andrej Anžič

**PARVA SAEPE SCINTILLA CONTEMPA MAGNUM
EXCITAVIT INCENDIUM**

Majhna spregledana iskra pogosto povzroči velik požar

Kurcij

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	5
2	METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR	7
2.1	OPREDELITEV CILJA	7
2.2	HIPOTEZA	7
2.2.1	<i>PRIMARNA HIPOTEZA</i>	7
2.2.2	<i>SEKUNDARNA HIPOTEZA</i>	7
2.3	METODE	7
2.4	OPREDELITEV POJMOV	8
2.4.1	<i>OBVEŠČEVALNO - VARNOSTNA DEJAVNOST</i>	8
2.4.2	<i>OBVEŠČEVALNA DEJAVNOST</i>	8
2.4.3	<i>VARNOSTNA DEJAVNOST</i>	8
2.4.4	<i>PROTIOBVEŠČEVALNA DEJAVNOST</i>	9
2.4.5	<i>ATENTAT</i>	9
2.4.6	<i>INFORMACIJA</i>	10
2.4.7	<i>PODATEK</i>	10
3	ATENTAT	11
3.1	VSEBINA POJMA.....	11
3.2	KATEGORIJE ATENTATOV.....	12
3.2.1	<i>DELITEV PO CROTTYU</i>	12
3.2.2	<i>DELITEV PO CASSIDYU</i>	13
3.2.3	<i>TIPI ATENTATORJEV</i>	14
3.2.4	<i>VERJETNOST POJAVLJANJA ATENTATOV</i>	17
3.3	ORGANIZIRANJE IN VODENJE NAČRTNIH ATENTATOV	20
3.3.1	<i>ZBIRANJE PODATKOV</i>	21
3.3.2	<i>IZBIRA CILJA</i>	22
3.3.3	<i>OBLIKOVANJE NAPADA</i>	23
3.3.4	<i>ZAŠČITA</i>	24
3.3.5	<i>OPERATIVNA PODPORA</i>	28
3.3.6	<i>AKCIJA</i>	29
3.4	FILOZOFIJA NAČRTNEGA ATENTATA	34
3.4.1	<i>ANGLO-AMERIŠKI VPLIV</i>	34
3.4.2	<i>SOVJETSKI VPLIV</i>	35
4	OBVEŠČEVALNA ZAŠČITA PRI VAROVANJU OSEB V REPUBLIKI SLOVENIJI	38

4.1	OPERATIVNO-PREVENTIVNO VAROVANJE IN ŠČITENJE.....	38
4.1.1	<i>OCENE OGROŽENOSTI</i>	39
4.1.2	<i>OPERATIVNE PREDHODNICE</i>	41
4.1.3	<i>VODENJE EVIDENC</i>	42
4.1.4	<i>VARNOSTNO PREVERJANJE</i>	44
5	ZAKLJUČEK	45
6	LITERATURA	48
6.1	KNJIGE.....	48
6.2	PRAVNI VIRI.....	49
6.3	ENCIKLOPEDIJE IN SLOVARJI.....	50
6.4	OSTALI VIRI.....	50
6.5	USTNI VIRI.....	50

1 UVOD

Mahatma Gandhi, John F.Kennedy, Martin Luther King, Robert Kennedy, Aldo Moro, Anvar el Sadat, Indira Gandhi, Olof Palme, Radživ Gandhi in Yitsak Rabin so le najbolj zveneča imena oseb iz sveta diplomacije, ki so zapisane v zgodovino tudi po tem, da so umrle kot žrtve atentatorjev. Od leta 1918 do danes je bilo 290 atentatov samo na šefe držav, od tega 80 uspešnih. Janez Prijatelj je v Dnevniku objavil članek, v katerem trdi, da je bilo samo po II. svetovni vojni je bilo ubitih več kot 50 predsednikov.

Palestinski voditelj Jaser Arafat je preživel že 30 atentatov, kar je največ doslej. Nedaleč za njim je maroški kralj Hasan II. z osemnajstimi. Ravno toliko jih je preživel nekdanji francoski predsednik Charles De Gaulle. Na ameriškega predsednika Clintona so samo v letu 1994 izvedli tri neuspele atentate. Ob atentatu na makedonskega predsednika Kira Gligorova je bil predsednik huje ranjen, dve osebi sta bili mrtvi, več pa je bilo ranjenih...

Pri definiranju pojma atentata naletimo med viri na precejšnjo neenotnost. Na to kaže denimo tudi naša kazenska zakonodaja, ki je omenjeni pojem razdelila na dve kaznivi dejanji, opredeljeni v dveh členih Kazenskega zakonika Republike Slovenije. Eno je umor najvišjih predstavnikov države, drugo pa ogrožanje oseb pod mednarodnim varstvom.

Pri delu sem uporabil opisno - primerjalno metodo in metodo analize vsebin. Ob tem moram priznati, da je večina dostopne literature s tovrstnega področja že relativno zastarela, saj službe, ki so v raznih državah odgovorne za varovanje svojih politikov, svoje delovne postopke obravnavajo kot zaupne. Situacija je podobna pri zbiranju literature, ki se nanaša na izvršene atentate. Vendar je že iz pričujoče naloge razvidno, da se nekatere značilnosti te problematike s časom ne spreminjajo veliko, oziroma v osnovi ostajajo iste.

Menim, da priprava in izvedba načrtnega atentata lahko tako visoko strokovna operacija da je nujno, da je zagotavljanje optimalne ravni varnosti varovanih oseb prepuščeno stroki.

Bistvenega pomena pri preprečevanju atentatov je visoka strokovnost služb, ki se s tem preprečevanjem ukvarjajo. Pomemben kazalec strokovnosti tovrstnih služb je nedvomno pravilna porazdelitev in usmerjanje kadrov, sredstev in naporov znotraj službe same.

Ta naloga je med drugim namenjena tudi tistim, ki se pri svojem delu srečujejo z organiziranjem področja varovanja oseb, z namenom, da se jih spomni na pomen

obveščevalnega dela v okviru izvajanja teh nalog, ki vse prerado postanejo rutinske in se skristalizirajo na golo fizično in tehnično varovanje.

Mentorju, gospodu dr. Antonu Beblerju in komentorju dr. Andreju Anžiču se za pomoč pri sestavi naloge iskreno zahvaljujem.

Posebna zahvala gre tudi g. Petru Puhalu, vodji Oddelka za operativno varovanje in ščitenje v UVZ GPU, ki mi je s svojimi bogatimi dolgoletnimi izkušnjami s področja obveščevalne zaščite nudil veliko pomoč vse od mojih prvih korakov na tem področju in s tem posredno tudi pri sestavi te naloge.

Hvala tudi vsem ostalim sodelavcem iz Oddelka, ob katerih sem uspel spoznati marsikatero novo strokovno resnico. Te so velikokrat precej drugačne od teoretičnih.

2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 OPREDELITEV CILJA

S preučitvijo strokovne literature različnih avtorjev in relevantne pozitivne zakonodaje, ter njihovo medsebojno primerjavo bomo poskušali oceniti pomen informacij v sklopu sistema varovanja. Preko tega bomo posredno poskusili tudi v grobem oceniti učinkovitost varovanja oseb v Republiki Sloveniji, ter v zaključnem delu nakazali možne rešitve problemov.

2.2 HIPOTEZA

Ker podatek, ki kaže zgolj na obseg neke dejavnosti ne prinaša pomembnejšega novega spoznanja, smo se odločili še za sekundarno hipotezo, ki trditvi prve doda praktični pomen, jo aplicira na aktualno stanje v Republiki Sloveniji, obe skupaj pa, v primeru da nam ju uspe dokazati, predstavljata pomemben kazalec pri ocenjevanju sistema varovanja oseb v Republiki Sloveniji.

2.2.1 PRIMARNA HIPOTEZA

Obveščevalna dejavnost predstavlja večji del naporov pri zagotavljanju varnosti varovanih oseb.

2.2.2 SEKUNDARNA HIPOTEZA

Trenutni sistem varovanja varovanih oseb v Republiki Sloveniji tega ne izkazuje.

2.3 METODE

Pri delu bomo preštudirali različno dokumentacijo, analizirali vsebino in uporabili opisno - primerjalno metodo in metodo analize vsebin.

2.4 OPREDELITEV POJMOV

Pri opisu osnovnih pojmov je potrebno upoštevati, da so definicije različnih pomov delno različne tudi med avtorji, tako da je v teh primerih resnico potrebno "iskati nekje vmes". Osnovni pojmi, ki jih naloga zajema pa so sicer obveščevalno-varnostna dejavnost, obveščevalna dejavnost, varnostna dejavnost, protiobveščevalna dejavnost, atentat, informacija in podatek.

2.4.1 OBVEŠČEVALNO - VARNOSTNA DEJAVNOST

Izraz smo zapisali ob nerazrešeni dilemi za ali proti delitvi obveščevalne in varnostne funkcije. Tako je koncipiran tudi naziv naše civilne obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne službe SOVE (Slovenske obveščevalno-varnostne agencije). Stični vezaj v priredno zloženih besedah »obveščevalna« in »varnostna« pomeni, da jemljemo oba pojma (funkciji) enakovredno. Zato vrstni red ni bistven.

Purg daje prednost ločenim definicijam (Purg: 1995) obveščevalne, protiobveščevalne in varnostne dejavnosti. Podobno so ločene funkcije (dejavnosti) tudi pri Anžiču (Anžič: 1997).

2.4.2 OBVEŠČEVALNA DEJAVNOST

Tako Anžič kot Purg ločita pojmovanje v širšem in v ožjem pomenu. V širšem smislu se opirata na Richelsonovo definicijo, po kateri gre za dejavnost pri zbiranju, analiziranju, združevanju in interpretiranju vseh razpoložljivih podatkov, ki zadevajo enega ali več vidikov tuje države ali pa področja, ki so predmet zanimanja obveščevalnih služb. V ožjem smislu pa zajema le tajno zbiranje in analiziranje podatkov. Bistveno pri tem je, da gre za dejavnost, ki jo opravljajo državne (obveščevalne) službe (Anžič: 1997, Purg: 1995).

2.4.3 VARNOSTNA DEJAVNOST

Je, za razliko od obveščevalne dejavnosti, naravnana na ukrepanje (odkrivanje, preiskovanje, preprečevanje), za kar se opira na 'policijska' pooblastila, vključno s 'posebnimi' operativnimi metodami in sredstvi. (Anžič, 1997:42).

2.4.4 PROTIOBVEŠČEVALNA DEJAVNOST

Je v tem konceptu le del varnostne dejavnosti, in to tisti del v katerem varuje državo pred delovanjem tujih obveščevalnih služb (lahko tudi posameznikov, skupin in organizacij), ki skušajo organizirano, zavestno in z nasilnimi sredstvi rušiti ali omajati ustavno ureditev... (Jelen, 1998).

2.4.5 ATENTAT

Francoska beseda "attentat" izvira iz latinščine (attentare = poizkusiti). Sedanji pomen pa prihaja iz nemščine "atentäter" po atentatu na kralja Friderika Viljema IV. (Verbinc 1994:71).

Angleško govoreči narodi označujejo to dejanje z izrazom "political assassination". Sama beseda "assassin" namreč pomeni najetega morilca, ki ubije kogarkoli (Hornby in Ruse, 1992:36). Sama beseda "assassin" je sicer evropska različica arabske besede "hašišin", ki so jo na arabskem polotoku v srednjem veku uporabljali za najete morilce. Ti so pred svojimi umori pogosto uživali hašiš (Godson, 1995:159)

Zaradi znanstvene korektnosti je na tem mestu treba povedati, da v pričujoči nalogi sicer uporabljamo pojem "attentat" zaradi njegove siceršnje uveljavljenosti na območju naše države, kjer so se v preteklosti pač preferirale nemške tujke, da pa pri tem mislimo povsem isto, na kar mislijo angleško govoreči narodi z izrazom "political assassination".

2.4.5.1 Definicije pojma atentat

Tudi pri pojmu atentata so širine razlag v literaturi različne. Poglejmo si nekaj definicij, povzetih po različnih avtorjih:

Napad, nasilje, poseganje v pravice drugega, v ožjem in običajnem pomenu: naklepen uboj ali poskus uboja vladarja ali kakšne druge pomembne politične osebnosti iz političnih motivov (Šafar in drugi, 1973: 93).

Napad na osebo, ki predstavlja državno oblast, lahko je tudi napad na samostojnost države (Priatelj, 1995).

Umor politično ali operativno, strateško pomembnega posameznika s posebnimi metodami in nameni, ko takšno dejanje predstavlja sredstvo ali element socialne politike (Cassidy, 1977: 5).

Atentat je dejanje, ki vsebuje zaroto, poskus ali pa dejanski umor pomembne politične osebnosti (elitista), s strani posameznika (atentatorja), ki izvršuje to dejanje v nevladni vlogi (Feirabend v Crotty, 1970: 325).

Ta definicija torej razlikuje med atentatom in politično eksekucijo. Na eksekucijo lahko gledamo kot na politično pobijanje, toda uporabljajo jo državni organi, medtem ko atentat lahko vedno označimo kot nelegalno dejanje (Feirabend v Crotty, 1970: 325).

V primeru, če poskušamo vedno postavljati dokončne definicije, nedvomno tudi pri pojmu atentata naletimo na težave. Opažamo pa, da je vsem definicijam skupen politični element dejanja.

2.4.6 INFORMACIJA

Novico, oziroma njeno sporočilo, ki je bilo pred sporočanjem prejemniku še neznano, pa je v njem vzbudilo določeno spremembo imenujemo informacija. Običajno jo povezujemo s tistim, česar ne vemo, a nujno potrebujemo, da lahko pravilno ukrepamo. Poleg vsebine informacije so važni tudi načini njenega oblikovanja, posredovanja in hranjenja (Wechtersbach in Lokar, 1997:10).

2.4.7 PODATEK

Je lahko črka, številka, merska enota ipd., ki sama po sebi še nima vrednosti v procesu odločanja.

V trenutku, ko takšen podatek postane nekemu potreben, da na osnovi tega sprejme neko odločitev, se podatek spremeni v informacijo.

3 ATENTAT

Glede na to, da je v nalogi govora o varovanju pred atentati je potrebno najprej točno opredeliti vsebino pojma atentat. Prav tako je potrebno vedeti kakšne kategorije atentatov in atentatorjev obstajajo, ter kakšen je potek načrtnega atentata.

3.1 VSEBINA POJMA

Ugotavljamo, da so v koncept tega pojma vpleteni vsaj trije ločeni elementi, ki ga označujejo kot umor posebne vrste:

- cilj napada je pomembna politična osebnost,
- politični motiv za dejanje,
- potencialni vpliv dejanja na politiko.

Večina atentatov v večji ali manjši meri vključuje vse tri elemente, medtem pa ni nujno, da so v vsakem primeru prisotni vsi trije. Kot atentat lahko označimo umor, ali pa njegov poskus, ki vsebuje vsaj enega od naštetih elementov. Tako nekateri avtorji štejejo za atentat denimo tudi umor visokega državnega funkcionarja, katerega ubije odtujena žena, ali pa vlomilec, oba brez političnega motiva (Crotty, 1970).

Podrobnejše preučevanje političnih atentatov hitro ovrže popularne stereotipe in definicije, ker: vsi atentati niso politični in politični atentati ne vključujejo vedno takoj razpoznavnih političnih ciljev (Cassidy, 1977: 3).

Prof. Carl Leiden z univerze v Texasu pa ob tem poudarja, da ima v določenih okoliščinah naravna smrt političnega voditelja lahko veliko bolj eksplozivne politične posledice kot pa načrtovan atentat v zopet drugačnih okoliščinah (Leiden v Crotty, 1970:2).

Tudi glede klasifikacije atentatov, ki jih izvajajo duševno motene osebnosti, obstajajo različna stališča. Ugledni ameriški psihiater dr. Lawrence Z. Freedman je mnenja, da do leta 1970, z eno izjemo, sploh ni bilo atentata na kateregakoli izmed ameriških predsednikov. Pri vseh atentatorjih, razen pri enem, so bili namreč ugotovljeni znaki duševne motenosti. To stališče je verjetno sporno (Crotty, 1970).

Gre za vprašanje koliko od zgoraj naštetih elementov mora biti prisotnih za obstoj pojma atentat. Statistični obseg števila atentatov v zgodovini se močno zmanjša, če stojimo na stališču, da morajo za obstoj pojma obstajati vsi trije elementi kumulativno. Pri duševno motenih storilcih, denimo, manjka politični motiv.

3.2 KATEGORIJE ATENTATOV

Potrebno je pojasniti, da obstaja več različnih delitev. Predstavljeni sta samo dve in že iz njiju razvidno, v kakšni meri so si lahko različne.

3.2.1 DELITEV PO CROTTYU

Crotty deli atentate na tiste, ki so storjeni z namenom gole zamenjave, povzročanja sprememb, utišanja nasprotnikov, propagande del ter zadovoljevanja patoloških potreb (Crotty, 1970).

3.2.1.1 Gola zamenjava

To je atentat s strani določene politične struje, ki hoče zamenjati na položaju drugo brez povzročanja pomembnejših sistemskih ali ideoloških sprememb. Namen takšnega atentata je zgolj zamenjava vodilne osebe in vladajoče klike.

3.2.1.2 Povzročanje sprememb

Atentat z namenom teroriziranja in rušenja legitimnosti vladajoče struje v smislu povzročanja pomembnih sistemskih ali ideoloških sprememb. Tovrstni atentati so učinkoviti predvsem za doseganje dolgoročnih ciljev.

3.2.1.3 Utišanje nasprotnikov

Atentat s strani oblasti z namenom utišanja političnih nasprotnikov. Tovrstna dejanja so bila značilna za bivšo Sovjetsko zvezo in nacistično Nemčijo.

3.2.1.4 Propaganda del

Atentat z namenom propagandiranja političnih ali ideoloških stališč. To je "propaganda del", ki je bila popularna med anarhisti v začetku tega stoletja.

3.2.1.5 Zadovoljevanje patoloških potreb

Atentat z izključnim namenom zadovoljevanja patoloških potreb duševno motenega atentatorja. Ta kategorija nima nobene zveze z racionalnimi političnimi cilji (Crotty, 1970:3).

Opazimo lahko, da se ta razčlenitev - utišanje nasprotnikov - ne sklada z definicijo atentata prof. Feirabenda (glej poglavje Definicije pojma atentat), ki ločuje med atentatom in politično eksekucijo.

3.2.2 DELITEV PO CASSIDYU

Ta avtor loči med atentatom kot odrazom šibkosti, kot pričakovanim delom taktike, tiranicidom in atentatom zaradi osebnih oziroma skupinskih koristi (Cassidy, 1977).

3.2.2.1 Atentat kot odraz šibkosti

Atentat je, kot je splošno priznano, orožje šibkih. Večkrat se uporablja v začetnih fazah revolucij, ko je gibanje v njegovi najšibkejši fazi; medtem ko opuščenost ali sproščenost lahko označujeta porast moči in zaupanja, zatekanje k atentatu verjetno kaže na upadanje moči in pomeni nekaj takega kot vojaški poraz (Crozier v Cassidy, 1977:23).

3.2.2.2 Atentat kot pričakovan del taktike

V tem primeru gre za načrtovani politični atentat z vsemi fazami od načrtovanja, izbiranja žrtve itd., katerega cilj je povzročitev posledic v sistemski ali politični družbeni ureditvi.

3.2.2.3 Tiranicid

Beseda izhaja iz latinščine, kjer "tyrannicidium" pomeni umor tirana. Teorija o tiranicidu predstavlja v različnih oblikah stalno ter važno obrazložitev in opravičilo političnega umora. Poskuša ga oplemenititi in ločiti od brezprincipielne borbe za oblast. Naslanja se na dejstvo, da oblast ni vladarjeva lastnina, ampak njegova funkcija, za katero mora biti značilna legitimnost in ki mora biti usmerjena k ohranitvi in napredku javnega interesa. Zato je bil tiran za antične grške mislece že po definiciji samodržec, tiranija pa najslabša oblika vladavine, ki mora biti prekinjena z odstranitvijo tirana (Jászi in Lewis, v Dimitrijević, 1982).

3.2.2.4 Atentat zaradi osebnih oziroma skupinskih koristi

Ta kategorija se ujema z najemniškim oziroma kriminalnim tipom atentatorja, pri katerem dejanje ni pogojeno s političnimi motivi, ampak zgolj z osebno koristjo izvrševalca (Cassidy, 1977).

Cassidy torej za obstoj pojma dopušča izostanek elementa političnega motiva v primeru kriminalnega tipa atentatorja, medtem ko Crotty dopušča to možnost ob dejanjih duševno motenih atentatorjev.

3.2.3 TIPI ATENTATORJEV

Po vrsti njihove motivacije za atentat deli Cassidy atentatorje v tri razrede: teroristične, institucionalne in najemniške (kriminalne) (Cassidy, 1977:23).

3.2.3.1 Teroristični tip

Atentatorji tega tipa se delijo na tiste, ki se urijo sami in tiste, ki jih v paravojaških veččinah urijo razne organizacije.

Samousposobljeni teroristični atentatorji

Običajno se usposabljujejo s pomočjo literature in medijev ter na ta način poskušajo uresničiti lik t.i. "poklicnega morilca". Vendar zaradi teh predispozicij niso nič manj nevarni od ostalih tipov, kvečjemu so zaradi svojih kalupov včasih bolj predvidljivi. Predvsem tisti, ki so odslužili vojaški rok in se tam urili, lahko potem ob samousposabljanju postanejo izredno nevarni. Značilno zanje je, da so nagnjeni k uporabi manjših serijskih orožij (pištole, revolverji itd.), ne marajo sodelovati v ostalih fazah atentatne operacije, kot denimo pri zbiranju informacij, oziroma opazovanju žrtve, želijo pa sodelovati v varnostnih operacijah po atentatu. Kar nekaj značilnih potez si torej delijo z najemniškim (kriminalnim) tipom atentatorja.

Profesionalno usposobljeni teroristični atentatorji

Tovrstni atentatorji poleg običajnih veščin obvladujejo tudi taktiko gverilskega vojskovanja.

Tovrstna usposabljanja imajo nasploh pretežno vojaški značaj. V času blokofske delitve sveta je v tovrstnih usposabljanjih prednjačila bivša Sovjetska zveza, ki je usposabljala ljudi za delovanje proti Rodeziji in Južno afriški Republiki (v glavnem Palestince) ter

odkrito podpirala nekatere teroristične organizacije kot je, denimo, Al Fatah. V državah Tretjega sveta je v takšne namene delovalo tudi kar nekaj kubanskih vojaških strokovnjakov, nekateri celo z diplomatsko imuniteto. Obstaja pa dvom, da bi se teroristi v tovrstnih kampih usposabljali konkretno za atentate, oziroma določene operativne tehnike atentatov, predvsem iz razloga, ker bi potem obstoj takšnega profila teroristov zanikal uradno sovjetsko stališče, ki ni priznavalo atentata kot sredstva političnega boja. Prav tako pa bi bila tovrstna specializacija z vojaškega vidika popolnoma nepotrebna.

Obstajajo pa razlike v izbiri operativnih tehnik med posameznimi terorističnimi skupinami. Tako so denimo obstojale skupine, ki so atentatorje izbirale samo na osnovi poznavanja terena, kjer naj bi se zgodil atentat (skupina Etzel v tridesetih letih). Po drugi strani pa so nekatere skupine opravljale tako temeljite priprave in zagotavljale tako visoko stopnjo varnosti, da so se že kar dušile v birokraciji.

Število pripadnikov atentatorske skupine je odvisno od modela, po katerem so sestavljene. Tako so za italijanski model značilni trije ljudje ("bojevaja grupa"), za libanonskega štirje, za afganistanskega šest, ter za iranskega, južnoameriškega, mehiškega, afriškega, britanskega in ameriškega večje skupine. Sicer pa se v povprečju bolj nacionalistične skupine nagibajo k uporabi posameznih operativcev, bolj levičarske pa k uporabi borbenih skupin (Cassidy, 1977).

3.2.3.2 Institucionalni tip

Institucionalni atentatorji so uslužbenci organiziranih služb, birojev ali oboroženih sil, katere služijo državnemu interesu. V večini primerov so orodje politike državne varnosti, ali pa sodelujoči v akcijah tajnih političnih programov.

Običajno jih vodijo obveščevalne službe, katere jim nudijo tudi posebna usposabljanja. Predvsem za petdeseta in šestdeseta leta je značilno, da so si tako vzhodne, kot zahodne službe poskušale zagotoviti tovrstni kader. Primer za to sta znana atentatorja KGB-ja, Bogdan Stašinski in Nikolaj Koklov.

Način njihovega kadrovanja, preverjanja in izgradnje je bil v šestdesetih letih identičen kot pri operativcih obveščevalnih služb. Zdi se, da so v tem času prenehali z uporabo raznih nacionalistično usmerjenih posameznikov, najemnikov in kriminalcev.

Tovrstni atentatorji danes redko operirajo sami, če pa že, potem to običajno pomeni stisko s časom, izjemno veliko potrebo po varnosti, operacijo z namenom zavajanja, enostransko podvzemanje ukrepov ali v skrajni fazi preprosto tekmovanje z nekom.

Cassidy pravi, da ne glede na to, ali delajo sami ali v skupini, tovrstni atentatorji običajno kažejo veliko psiholoških značilnosti, katere so sicer lastne prikritim operativcem: Togo oprijemanje določene metode, obsedenost s tehniko, podcenjevanje vsake informacije, ki ni tajna in vztrajno zavračanje kakršnihkoli sprememb že sprejetih načrtov (kar ni vedno napačno). Glede na to je verjetno nekaj resnice v teoriji, ki pravi, da skrivnostnost sproža določene zavore pri ljudeh, ne glede na to, kakšna je njihova politična in ideološka opredelitev.

Glede na to, da se pri akcijah načrtnih atentatov v čedalje večji meri uporabljajo borbene skupine atentatorjev ter da postaja kontrola takšnih skupin s strani njihovih vodstev vse težja, je pričakovati vračanje k uporabi posameznih atentatorjev, na kar že kažejo določeni znaki.

3.2.3.3 Najemniški tip

Pri najemniškem tipu moramo ločiti dve vrsti atentatorjev: Političnega in kriminalnega.

Politični najemniški atentatorji

Specializirani so za politične tarče. V nasprotju z institucionalnim tipom politični najemniki nimajo nobenih ideoloških motivov. Preprosto trgujejo s svojimi sposobnostmi, kjer te ustrezajo zahtevam.

Gotovo je, da obstoja udeležba najemniških atentatorjev v institucionalnih akcijah, vprašanje je samo, v kakšni meri. Vojaške, teroristične, odporniške ali obveščevalne izkušnje so tiste, ki jih delajo sprejemljive pri institucionalnih odjemalcih. Nedvomno pa je njihova udeležba precej manjša v terorističnih akcijah. Obstajajo pa dokaj trdni dokazi, da so razne institucije uporabljale ali pa nameravale uporabiti tovrstne najemnike. Pravi politični najemniki so sicer redki.

Kriminalni najemniški atentatorji

Ta oblika najemništva je veliko pogostejša od politične. Tovrstnim atentatorjem predstavlja izvršitev kakršnegakoli umora samo predmet trgovanja oziroma uslugo za plačilo. Prej kot

vojaškega imajo ti atentatorji kriminalni značaj, nagnjeni pa so k izbiranju nezapletenih operativnih tehnik.

Zelo težko delujejo v skupinah in so tipični individualci. V povprečju so vse preveč labilni, da bi bili resnično zanimivi za institucionalne odjemalce, prav tako pa neradi napadajo politične tarče, razen, če so neposredno ogroženi od njih (Cassidy, 1977).

V poglavju Tipi atentatorjev smo videli, da Cassidy obstoja pojma atentat ne pogojuje s političnim motivom atentatorja, pri razlagi tega tipa atentatorja pa vidimo, da dopušča tudi možnost, da se tudi napadi na osebe, ki nimajo vpliva na politično sceno, imenujejo atentati.

3.2.4 VERJETNOST POJAVLJANJA ATENTATOV

Crotty predstavlja omenjeno verjetnost glede na svetovno regijo in glede na število prebivalstva v državi (Crotty, 1970).

3.2.4.1 Verjetnost glede na svetovno regijo

V raziskavi, ki je zajemala obdobje med leti 1948 in 1967, je prof. Ivo Feirabend (San Diego State College) prišel do ugotovitve, da povprečno število atentatov na državo močno varira glede na regijo nahajanja države. V omenjenem obdobju je bila regija z najvišjim številom Bližnji vzhod, s povprečno 8,23 atentata letno na državo. Sledili sta mu Latinska Amerika in Azija s povprečjem 6,2 in 6,0. Vse tri regije pa so imele bistveno višje povprečje od Evrope, ki je imela tedaj 1,6.

Prof. Carl Leiden (Texas University) je z istim ciljem opravil raziskavo za obdobje med leti 1918 do 1968. Raziskava je zajemala 88 držav. Prišel je do rezultata, da povprečno število atentatov na državo ni odvisno od tega, v kateri regiji se država nahaja. V obdobju, ki ga je zajemala njegova raziskava, je imela, čeprav ne bistveno, pa vendarle, najvišje število atentatov ravno Evropa.

Možna razlaga za takšno razliko je v tem, da dvajsetletno raziskovano obdobje prof. Feirabenda predstavlja relativno kratko obdobje spreminjanja ekonomskih in političnih faktorjev. Ti faktorji lahko bistveno bolj variirajo v petdesetletnem raziskovalnem obdobju, kot ga zajema raziskava prof. Leidena (Crotty, 1970:164).

Iz tega lahko sodimo, da je s stališča predvidevanja atentatov pripadnost države določeni regiji lahko samo kratkoročni pokazatelj potencialne nevarnosti.

3.2.4.2 Verjetnost glede na število prebivalstva v državi

Glede na to spremenljivko primerja Crotty med seboj različne države, ter po drugi strani predstavlja vpliv njene rasti v eni državi.

Primerjava med državami

Stališče, da ima število prebivalcev lahko direktni vpliv na število atentatov, je lahko sporno.

Primerjava absolutnega števila atentatov v neki državi z drugo državo je lahko zavajajoča, ker večje število prebivalstva narekuje tudi večjo verjetnost atentatov. Pri takšni primerjavi so v slabšem položaju države s številčnejšim prebivalstvom. Tako ni realno, da postavimo neko dvomiljonsko državo ob bok dvestomiljonski, če imata denimo vsaka po en atentat.

Vrstni red se popolnoma spremeni, če računamo atentate "per capita" in torej razdelimo absolutno število atentatov s številom prebivalcev. V tem primeru so v slabšem položaju, torej na vrhu, države z manjštevilnim prebivalstvom, četudi imajo samo en atentat.

Verjetnost v primerjavi z rastjo prebivalstva v državi

V pojasnitev povezanosti med številom atentatov in rastjo prebivalstva nam lahko služi Crottyeva primerjava števila atentatov in rasti prebivalstva v ZDA po desetletjih. Primerjava zajema 81 atentatov na območju ZDA v roku 120 let. V zadnjem desetletju (1960) je zajet tudi atentat na Roberta F.Kennedya iz leta 1968 (glej tabelo 1).

ATENTATI NA JAVNE FUNKCIONARJE V ZDA

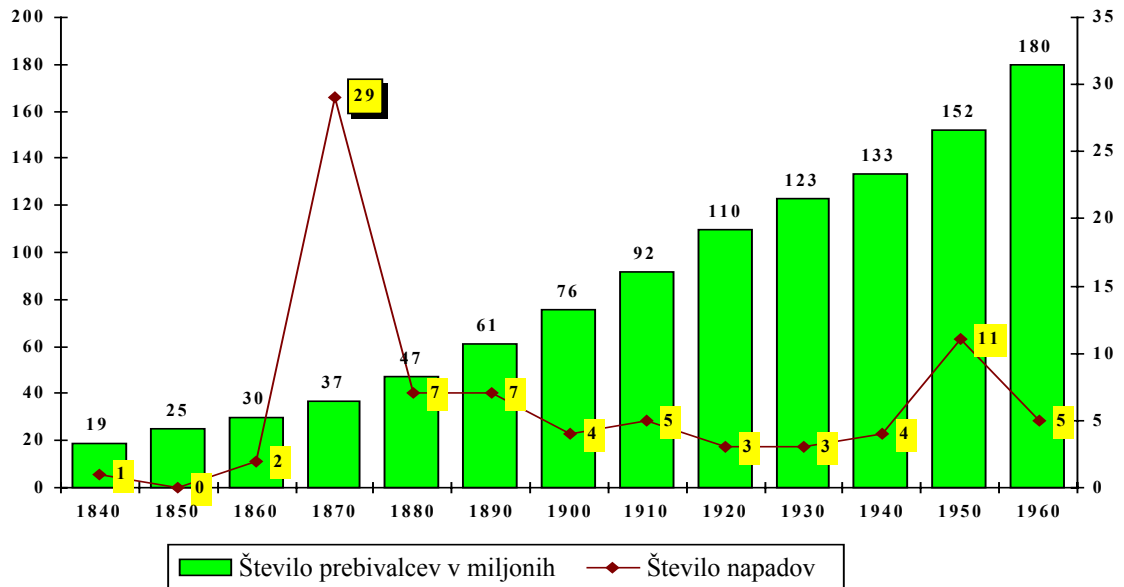

Tabela 1: Primerjava rasti prebivalstva v ZDA s številom atentatov po desetletjih (Vir: Crotty, 1970:53)

Vidimo torej, da med variablama ni korelacije, oziroma da število prebivalcev ne vpliva na število atentatov.

Verjetnost atentata je večja pri opozicijskih kandidatih kot nasprotnikih vladajoče struje, katera ima večjo moč. Ta verjetnost je tudi premosorazmerna z velikostjo volilnega okrožja, ki ga kandidat zastopa. Najbolj so na udaru predsedniške funkcije.

V ZDA so pravi “politični” atentati redki. V večini primerov so bili produkt individualnih strasti ali duševne zmedenosti.

Še vedno pa ne razumemo dovolj delovanja silnic v individualni in socialni sferi, da bi identificirali potencialne atentatorje vnaprej, torej predno napadejo.

Na osnovi sedanjega znanja je pri identifikaciji in izolaciji potencialnih atentatorjev nemogoče (in v demokratični družbi verjetno tudi nezaželjeno) pokazati na katerokoli socialno združbo.

Obstaja visoka stopnja korelacije med atentati in siceršnjimi političnimi nemiri. V zadnjih letih se pojavlja veliko gibanj, ki propagirajo nasilje kot legitimno taktiko za doseg političnih rešitev. Pogoste so institucije in posamezniki, ki obrekujejo politične

predstavnike. Vlado se obtožuje, da je gluha za potrebe svojih ljudi itd. Takšno govorjenje je pogosto predhodno fizičnim napadom na politike. Kljub tem dejstvom nas ne smeta prevzeti niti panika niti brezskrbnost. Politikov ne smemo popolnoma obkrožiti s stražarji ali kako drugače tvegati, da bodo povsem izolirani od ljudi.

Podatki kažejo, da atentati, ki so izolirani, nepovezani s sistematičnim terorizmom, redko prinesejo korenite spremembe.

Najuspešnejša obramba pred atentati je splošen politični konsenz z legitimno vlado, ki je odgovorna ljudem.

3.3 ORGANIZIRANJE IN VODENJE NAČRTNIH ATENTATOV

Ves nadaljnji opis poteka operacije načrtnega atentata je seveda idealni model. Upoštevati je treba, da se v nobenem primeru še niso izvajali vsi opisani ukrepi, da pa je bilo izvedenih že večje število atentatov, ki so zajemali dobršen del vseh opisanih faz in postopkov.

Načrtna akcija atentata se prične, ko tako narekujejo politične zahteve. Akcija ima najprej obliko projekta, ki v širšem smislu obsega naslednje elemente:

1. željeni učinek atentata,
2. okvirni cilj napada,
3. predvidene kadrovske potrebe,
4. predvidene tehnične potrebe,
5. predvidene potrebe za podporo,
6. zavarovanje in prikrivanje,
7. ocena škode v primeru, če bi bila operacija odkrita (po vseh stopnjah),
8. predvideni stroški.

Ko je takšen okvirni projekt usklajen in odobren, se ustanovi operativno poveljstvo. Delovne naloge se razdelijo različnim vodjem, ki so potem odgovorni za posamezne segmente operacije. Takšna delitev operacije zagotavlja njeno večjo varnost. Od te točke dalje so operacije vseh oddelkov vodene samostojno. Izmenjava informacij poteka tako, da vsak lahko ve samo tisto, kar mu je potrebno in nič več ("need-to-know").

Na primeru neke bližnjevzhodne organizacije lahko vidimo razdelitev operativnega dela na pet osnovnih funkcij, od katerih vsako izvaja samostojna ekipa:

1. akcija,
2. zavarovanje,
3. prikrivanje in logistika,
4. nadzor in obveščevalno delo,
5. zveze.

Akcija se prekliče, če je kompromitirana aktivnost katerekoli skupine. Osebe, sredstva in pridobljene informacije ostalih skupin pa tako vsaj teoretično ostanejo zavarovani.

Glede na koncept dela po oddelkih je naloga vsakega vodje oddelka, da pripravi točen seznam predvidenih potreb. Ti sezname se posredujejo vodstvu akcije, ki jih usklajuje in v skladu z njimi usmerja akcijo.

Glede na osnovne usmeritve in potrebe poteka akcija dalje po točno določenih stopnjah (Cassidy, 1977).

3.3.1 ZBIRANJE PODATKOV

Informacijske zahteve pri načrtovanju atentata so dokaj predvidljive in se delijo na:

1. Informacije o žrtvi: osnovni osebni podatki, sile ki vplivajo nanjo, poreklo, posebna nagnenja, navade; skratka vse, kar je možno zvedeti do krvne skupine in telesnega ustroja.
2. Informacije o podciljih: osnovni podatki o vseh osebah, ki običajno prihajajo v stik z glavno žrtvijo iz prve točke.
3. Informacije o zavarovanosti: veljavni protiukrepi, navade policije, navade v okolici oziroma državi; torej vse, kar je možno izvedeti.
4. Informacije o gibanju: običajni načini potovanja žrtve, njene potovalne navade, namere, ki bi lahko ponudile priložnost za napad.
5. Informacije o kritičnem dnevu: pogoji na dan napada in pogoji v okolju, kjer naj bi potekal napad.

6. Informacije o podpori: informacije, ki so potrebne za zagotovitev podpore.

Surove informacije iz vsake od naštetih usmeritev se potem zberejo, obdelajo in oblikujejo v celoto.

Poročanje poteka v dveh oblikah in sicer operativni in obveščevalni. Operativno poročanje zajema teme, kot so problemi zavarovanja, pokrivanje, finance, dostop do žrtve, oskrba in osebje. Obveščevalno poročanje pa ima obliko osnovnega terenskega poročila. Sestoji iz informacij o točno določenem subjektu, dobljenih od točno določenega vira in ki so prenešene točno takšne, kot so bile dobljene. Pripombe, terenske ocene in komentarji se lahko samo dodajajo (Cassidy, 1977).

Na osnovi operativnega in obveščevalnega poročanja se vodstvo akcije odloča med naslednjimi oblikami obveščevalnega dela:

1. osnovno zbiranje informacij,
2. tekoče zbiranje informacij,
3. predvideno zbiranje informacij in
4. operativno zbiranje informacij.

Te štiri oblike obveščevalnega dela se tehtajo in uporabljajo v odvisnosti od petih glavnih vprašanj:

1. Kdo bo cilj napada?
2. Kolikšen čas je na razpolago za akcijo?
3. Kako naj bi žrtev bila eliminirana?
4. Kakšna je stopnja zahtevane varnosti?
5. Kakšno je operativno prikrivanje? (Cassidy, 1977).

3.3.2 IZBIRA CILJA

Izbira cilja poteka že v fazi načrtovanja in je visoko diskriminatorna. Poudarek je lahko na eni ali obeh oblikah cilja: glavni žrtvi ali podciljih.

Glavne žrtve se izbirajo na osnovi jasnih ciljev in sprejetih obveznosti in so tiste, zaradi katerih se akcija sploh prične.

Podcilji se izbirajo na osnovi informacij, zbranih pri predhodnem opazovanju osnovne žrtve. Odstranitev podcilja je včasih lahko pogoj za priložnost napada na glavno žrtev, denimo odstranitev ključnega varnostnega, administrativnega ali servisnega osebja, ali pa akcije, s katerimi se povzroči, da glavna žrtev nenadoma spremeni lokacijo, navade ali način potovanja. Izbira podcilja ima lahko tudi čisto eksperimentalne razloge, denimo zaradi primerjav, merjenja reakcij, pridobivanja vpliva itd. Kot primer nam lahko služi odstranitev posameznih družinskih članov glavne žrtve ali drugih oseb, kar postavi na glavo običajno sestavo spremstva glavne žrtve.

Varnost ima svoje lastne, posebne zahteve in izbira podciljev lahko postane potrebna zaradi utišanja informatorjev, članov lastne ekipe ali drugih. Treba je dodati, da odstranitev podciljev ne pomeni vedno ubijanja. Lahko se jih tudi odstrani z nalezljivo boleznijo, se jim povzroči poškodbo, ki jih ovira pri gibanju ali se jih ugrabi ipd. Odstranitev ključnega podcilja s smrtjo (posebno, če je to storjeno na evidenten način kot npr. ustrelitev) ima lahko povratni učinek, ker se poostri varovanje glavne žrtve (Cassidy, 1977).

3.3.3 OBLIKOVANJE NAPADA

Ko je enkrat izbrana glavna žrtev, začne vodstvo akcije oblikovati napad. Proces zbiranja informacij pa niti v času poteka te faze ne sme zastati. Dodatne informacije, posebno tiste ki se nanašajo na glavno žrtev, morajo dotekati sproti, da se lahko rešujejo razna še ne rešena vprašanja predvsem v zvezi z obliko napada.

Področja, s katerimi se vodstvo akcije ukvarja že v začetnih fazah, se v tej fazi precizirajo in usklajujejo na naslednji način:

3.3.3.1 Izbira cilja

V fazi oblikovanja napada pomeni izbira cilja predvsem tehtanje prednosti ali priložnosti, ki se lahko dosežejo z odstranitvijo podcilja. Glavna žrtev je na tej točki že določena in fiksna.

3.3.3.2 Čas

Obstojajo lahko utemeljeni razlogi za odstranitev tarč znotraj nekega določenega časovnega termina. Kot primer nam lahko služi odstranitev ključne priče, predno ta lahko priča na sodišču.

3.3.3.3 Metoda

To, da smrt žrtve izpade kot nesrečni slučaj ima lahko določene prednosti, ali pa tudi ne. Lahko je tudi treba izvršiti atentat tako, da se spelje krivda na neko tretjo stranko ali organizacijo.

3.3.3.4 Zavarovanje

Stopnja zavarovanja, ki je zahtevana, da se vzdržuje varnost akcije lahko določene metode ali postopke dovoljuje ali pa tudi ne. V skladu s tem se lahko določijo nadomestni ukrepi.

3.3.3.5 Prikrivanje

Izbira cilja, čas, metoda še posebno in zavarovanje morajo biti v skladu z obliko prikrivanja, ki je izdelana in se izvaja. Idealno je, če prikrivanje služi akciji v političnem smislu.

Ko so ta področja kritično predelana in so sprejete ustrezne smernice, se vodstvo akcije usmeri k zadnjemu, kraju napada. Kje točno bo izvršen atentat?

3.3.3.6 Kraj napada

Odločitve, ki se tičejo kraja napada, se sprejemajo v skladu z analizami ranljivosti, te pa so izdelane na podlagi vseh dosegljivih obveščevalnih podatkov in se nanašajo na točne čase, lokacije in okoliščine, v katerih bi žrtev lahko bila uspešno napadena. Naloga vodstva je vrednotenje te ranljivosti v skladu s kapacitetami svoje skupine in končno odločitev za takšen pristop, ki omogoča atentat (Cassidy, 1977).

3.3.4 ZAŠČITA

Zaščita pri atentatorskih akcijah predstavlja proces v treh smislih: zaščita proti odkritju (ali tudi "prevencija prevencije" akcije), zaščita pred prijetjem in zaščita za zagotovitev priložnosti za izgradnjo in izvajanje prikrivanja. Pri tem je treba vedeti, da v tem smislu prikrivanje in varnost nista ravno sinonima. Varnost prispeva k prikrivanju in prikrivanje ponuja določeno stopnjo varnosti, zaščita pa ni zagotovljena, če je izključeno ali eno ali drugo (Cassidy, 1977).

3.3.4.1 Prikrivanje

Atentat je prikrita operacija in prikrivanje predstavlja pretvezo zanj. V nekem smislu predstavlja atentatorski skupini ščit pred odkritjem. Prikrivanje po svojem bistvu ni pretvarjanje, ampak samo njegov stranski produkt. Po drugi strani pa pomeni tudi dobro obliko strateške prevare.

Za prikrivanje se je potrebno potopiti v nasprotnikov razum, razmišljati, kot bi razmišljal on in potem ustvariti kombinacijo dejstev in predstav, dejanskih stanj in izmišljenih vtisov, ki jim je nasprotnik pripravljen verjeti.

Za izgradnjo zadovoljivega prikritja mora torej atentatorska skupina imeti na razpolago določeno časovno dobo, v kateri ni obremenjena z ničimer drugim razen s tem. Na lestvici vrednot usposobljenega atentatorja je prikrivanje najpomembnejši posamezni element v celi operaciji.

Sicer pri tovrstnih operacijah poznamo operativno in osebno prikrivanje, ki sta lahko povezani ali pa ne. Osebna prikritost ni vedno odvisna od operativne.

Obe obliki prikrivanja temeljita na večji kombinaciji namišljenega in resničnega z osnovno teorijo, da je najuspešnejše prikrivanje tisto, ki vsebuje več bodočega kot bivšega (Cassidy, 1977).

Operativno prikrivanje

Na splošno predstavlja operativno prikrivanje navidezen razlog za obstoj atentatorske skupine. Takšno prikrivanje pa ne sme biti mišljeno kot stvar enega samega bistva, ampak raje kot zbirka večih. Kaže se v naslednjih oblikah:

1. *Organizacijska prikritost.* Je prikritost, zagotovljena s strani legitimnih organizacij. Udeležba ali članstvo atentatorskih skupin, podskupin ali članov skupine v takšnih organizacijah se lahko kaže kot hotena ali nehotena podpora vodstvu takšne organizacije, kar je lahko motivirano s strahom, ignoranco, patriotizmom in vrsto drugih načinov.
2. *Organizacije za prikrivanje.* So v bistvu izmišljene, ustanovljene z izključnim namenom prikrivanja. Lahko zaposlujejo tudi določeno število pravega osebja, saj tako izgledajo verjetnejše in se zdi, da opravljajo svojo legitimno funkcijo. Običajni primeri so politična, delavska, mladinska in verska gibanja, publicistična podjetja,

izobraževalne institucije ter poklicna ali prijateljska združenja ali fundacije. Prikrite organizacije v resničnih izpeljankah (če so dobro narejene) nikakor niso očitne.

3. *Krovne organizacije*. Medtem ko organizacije za prikrivanje obstojajo predvsem zato, da maskirajo vmešanost, pa krovne maskirajo tudi namen. Denimo: "Ameriško združenje prijateljstva s Simulandi" lahko kot organizacija za prikrivanje maskira rusko vmešanost v "Simulandsko vprašanje". Kot krovna organizacija pa lahko prikriva zbiranje informacij o simulandskem predsedniku vlade, bodoči glavni žrtvi atentata, ki naj bi ga izvedla bližnjevzhodna teroristična skupina ob ruski podpori. Teroristom ni treba nikoli vedeti izvora njihovih obveščevalnih podatkov (Cassidy, 1977).

Osebno prikrivanje

Ta oblika prikrivanja obstoja v prvi vrsti za zagotovitev določenega nivoja varnosti posameznim operativcem. Doprinaša pa tudi k varnosti celostne operacije.

Osebno prikrivanje se gradi na življenjskih izkušnjah, talentih in osebnosti samega operativca. Tako kot operativno je tudi osebno prikrivanje najboljše, kadar je kar se da blizu resnice. Sposobnost posameznikov, da "živijo" svoje prikrivanje, lahko vpliva tudi na izbiro osebja za določen atentat.

Osebno prikrivanje je lahko odvisno od izmišljene identitete, ali pa tudi ne (pri tem je treba dodati, da se izmišljena identiteta lahko kaže očitno npr. kot ponarejena ali pa tudi ne). Izkušnje kažejo, da so izmišljene identitete pri atentatih prej pravilo kot izjema.

Najsi je prikrivanje lažje (površinsko), ali globlje (znatno), deluje nanj prej čas kot pa spretnost atentatorske skupine. Globina prikrivanja je lahko tudi odraz relativnih vrednosti (z varnostnega stališča) operativnih podskupin. Lažje prikrivanje ustreza obveščevalnim podskupinam, globlje pa akcijskim podskupinam. Sicer pa je ta globina lahko tudi element prevare kot v primeru lažjega prikrivanja akcijskih podskupin. Da se najde takojšnji krivec, se aretira akcijska skupina in če je bil varnostni nivo dovolj visok, ostali elementi akcije ostanejo zavarovani (Cassidy, 1977).

3.3.4.2 Varnost

Varnost akcije na splošno je odvisna od prikrivanja in razdelitve na oddelke. Obstaja pa še vprašanje, kako so ti oddelki skriti drug pred drugim (Cassidy, 1977).

Operativna varnost

Predvsem v tem delu se atentatorske skupine zanašajo na operativne tehnike, ki jih je oblikoval obveščevalni poklic, tako da si zagotavljajo varnost po modelu vohunske operacije.

Poglejmo si model tovrstne linijske operacije: osnova je t.i. agent ali operativec, ki dejansko kontaktira s tarčo (ta je lahko človeška, mehanična, institucionalna, informacijska ali druge vrste) in kot tak predstavlja potencialno viden element operacije. Težava pri tem je, kako izolirati takšnega operativca do točke, na kateri dejansko postane viden (denimo sovražni varnostni službi), da se pri tem ne uniči preostali del operacije. Očitno je, da tovrstna izolacija ne more biti absolutna, ker bi sicer agent ne imel možnosti izmenjave informacij, ne bi ga bilo možno oskrbovati, ne bi mogel ureničevati svojih nalog in vodstvo nad njim ne bi imelo kontrole.

Problem se rešuje z zveznikom (t.i. "cut-out" način), se pravi s pomožnim oziroma vmesnim operativcem, ki prenaša sporočila med operativcem in njegovim predpostavljenim. Funkcija zveznika se lahko nadomešča z mrtvimi javkami (t.i. "dead-drops") oziroma skritimi lokacijami, kjer lahko operativec pušča sporočila njemu neznani osebi.

Sicer poznamo mrežni in linijski tip tovrstnih operacij. Pri mrežnem lahko en vodja upravlja z več operativci, ki lahko vedo drug za drugega ali pa ne. Operativci, vodeni na takšen način, lahko v primeru prijete izdajo ostale, zato je to manj varna oblika vodenja. Pri linijskem tipu pa en vodja upravlja z enim operativcem, pri čemer si lahko pomaga z vmesnim operativcem, vsi elementi pa se ohranjajo ločeno. Tako denimo vodja ne ve za identiteto operativca in operativec ne za njegovo.

Operativno varovanje akcije načrtnega atentata se izvaja na povsem enak način, torej s široko uporabo vmesnih (pomožnih) operativcev, ki operirajo med sorodnimi oddelki in z izvajanjem t.i. "načela tretjega območja". To načelo, ki je bistvo obveščevalnega dela zahteva, da mora A v primeru, ko hoče izvesti operacijo v B, imeti bazo v C, da se zaščiti njegova (A-jeva) integriteta.

Ali bo moderna atentatna operacija imela mrežno ali linijsko obliko je odvisno od virov atentatorske skupine. Skupine, ki imajo dovolj ljudi in denarja, bodo raje uporabile linijski način. Mrežni način pa bo prišel v poštev v primerih ko je omejen čas (Cassidy, 1977).

Osebna varnost

Osebna varnost je predvsem vprašanje kontrole razkrinkanja. Pomembna je predvsem med samim napadom ter neposredno po njem.

1. *Akcija*. Atentatorji se v času samega atentata lahko podpirajo s stražarji. Ti stražarji lahko, če je potrebno, delujejo kot rezervni atentatorji, pri umiku pa lahko delujejo kot zaščitnica, se namerno zaletavajo z avtomobili, odpirajo ogenj, se oboroženo spopadajo in v normalnih okoliščinah spravijo atentatorje s kraja napada.
2. *Umik*. Pojem varnosti se razteza tudi na umik moštva po atentatu. Najvišji nivo tovrstne varnosti v praksi se doseže z različnimi smermi umika vsakega atentatorja, kar je ravno obratno od delovanja pri infiltraciji. Varnostna ekipa mora zato predhodno dobro preučiti možnosti takojšnje evakuacije udarnega moštva oziroma njegovega "skladiščenja" za določen čas (Cassidy, 1977).

3.3.5 OPERATIVNA PODPORA

Operativna podpora se deli na pet področij: zveze, nastanitve, prevozi, tehnična podpora in oskrba (Cassidy, 1977).

3.3.5.1 Zveze

Naloga zagotavljanja komunikacijske mreže, predvsem v primerih, ko velja "načelo tretjega območja", se kaže v uporabi najmodernejših brezžičnih zvez z zmanjšano ali onemogočeno možnostjo prisluškovanja. Važno je tudi, da so zveze atentatorjev in ekip, ki skrbijo za njihovo varnost, kompatibilne in je mogoča njihova medsebojna komunikacija. Poleg brezžičnih se lahko uporabljajo tudi razni drugi načini komuniciranja.

3.3.5.2 Nastanitve

V ta namen je potrebno najeti ali kupiti varna stanovanja ali hiše, te pa oskrbeti s hrano, medicinskimi potrebščinami in drugim. To se lahko izvede preko frontnih organizacij nekaj mesecev ali celo let pred uporabo.

3.3.5.3 Prevozi

Pri tej zahtevi obstaja vrsta možnosti: po zemlji, zraku ali vodi. Treba je najeti ali kupiti vozila, plovila ali letalo in jih prilagoditi potrebam. Treba je tudi vzdrževati linije za pobeg, ter vse smeri vrisati v zemljevide.

3.3.5.4 Tehnična podpora

Sem so vključene modifikacije orožja, znanstveno delo, oskrba z opremo za nadzorovanje, ponarejanja, izvedbe tajnih preiskav in izdelava specialnih sredstev.

3.3.5.5 Oskrba

Je široka naloga, ki zahteva oskrbo z vsem, kar ni že prej naštetega. Vse potrebščine za atentatorsko skupino pa se morajo kupovati preko prikritih kanalov.

Naloga osebja za operativno podporo je lahko tudi kontrola finančnih sredstev vključno z menjavami tujih valut, plačevanjem stroškov in zagotavljanjem varnih bančnih računov (Cassidy, 1977).

3.3.6 AKCIJA

Akcijska faza atentatne operacije se prične, ko so izpolnjene vse načrtovane zahteve. Začne se z infiltracijo akcijske ekipe in opreme. Termin infiltracije se lahko potegne na nekaj tednov ali celo mesecev, včasih pa se lahko izvede v nekaj urah.

Članom akcijske ekipe so odslej prihranjene kakršnekoli spremembe v obliki napada. Če je potrebno in izvedljivo, se jim omogoči tudi spoznanje s konkretnim krajem, kjer se bo odvijal napad. Urjenje in indoktrinacija ekipe se iz varnostnih razlogov opravi že pred infiltracijo (Cassidy, 1977).

3.3.6.1 Operativne tehnike

Glede na to, da so operativne tehnike atentatov različne metode hitrega poslabšanja normalnega človeškega življenjskega procesa, je tukaj torej govora o načinih ubijanja. Te tehnike se delijo na pet kategorij:

Uporaba projektilov

Ta kategorija vključuje uporabo strelnega orožja, določenih drugih orožij za izstreljevanje projektilov in uporabo težkega orožja (vključno z orožji, katera upravljajo posadke).

V atentatorske namene se največkrat uporabljajo manjša orožja, katera lahko razdelimo v dva razreda: Orožja kratkega in srednjega dometa (do 100 metrov), kot so pištole, revolverji, šibrenice in avtomatske puške, ter orožja dolgega dometa (od 100 do 1500 metrov), kot so ostrostrelne puške, lahki mitraljezi, minometi in ročni raketni lanserji. Dodatno se lahko uporabljajo tudi dušilci zvoka, naprave za nočno opazovanje in merjenje, ter avtomatski merilci razdalj.

Strelivo je lahko konvencionalno ali nekonvencionalno. Pri orožjih z dušilci zvoka se uporablja strelivo, katerega krogle dosegajo hitrosti pod hitrostjo zvoka. Uporabljajo se še prebojno, biološko ali kemično, eksplozivno strelivo itd.

Manjša orožja so lahko serijska ali improvizirana. Lahko so tudi skrita, kot denimo v kamerah, cigaretne vžigalnikih, raznih zvitkih, kadilskih pipah, svinčnikih, pisarniški opremi, oblačilih in drugod.

Razen strelnega orožja poznamo za izstreljevanje projektilov še razna druga orožja za izstreljevanje raznih konic ali puščic, izmed katerih so bila nekatera ustvarjena prav za izvrševanje atentatov. Tako so denimo že leta 1940 v Franciji uporabljali orožje, ki je po zunanjem izgledu spominjalo na nalivno pero in se je z njim dalo izstreliti gramofonsko iglo na učinkoviti razdalji okoli 20 metrov. Projektil se je izstreljeval s pomočjo strune in orožje je bilo tiho, z nanosom strupa na projektil pa je lahko postalo smrtonosno.

Uporabljajo se še razne modificirane oblike samostrelcev, izmed katerih so nekateri velikosti običajne pištole (izdelujejo jih tudi znane firme, kot je denimo Smith&Wesson), ki lahko izstreljujejo razne vrste konic na razdalji do 60 metrov. Gre za konice, ki so lahko ostre, plinske, injekcijske ali eksplozivne (eksplodirajo z močjo, ki je primerljiva moči 20 milimetrskih topovskih granat).

Na mednarodnem črnem trgu se dobijo tudi razna težka orožja kot so težke strojnice ali protitankovski oziroma protiletalski raketni lanserji in teroristi prihajajo do njih brez težav (Cassidy, 1977).

Uporaba eksploziva

V to kategorijo spadajo vse vrste konvencionalnih in nekonvencionalnih ter improviziranih eksplozivnih teles. Pogosteje kot formacijska se uporabljajo improvizirana, kar je logično glede na nezahtevnost proizvodnje.

Uporaba in oblikovanje tovrstnih sredstev sta odvisna samo od domiselnosti atentatorja. Lahko se jih nastavi v telefon, pisemske pošiljke, knjige, pisarniško opremo, električne aparate, kadilski pribor in na razna druga mesta. Ena od možnosti v tej kategoriji je tudi uporaba min (Cassidy, 1977).

Uporaba hladnega orožja ali fizične sile

Sem spada uporaba vseh vrst ostrih orožij, topih predmetov in tehnik ubijanja z golimi rokami, denimo z zadavljenjem, udarcem v glavo ali lomljenjem vratu.

Tovrstne tehnike se lahko uporabijo v primerih, ko ima glavna žrtev navado, da se sprehaja sama. Njihova prednost je ta, da se pogosto uporabljajo (npr. zadavljenje, ki je pogost način običajnega umora) in tako manj kažejo na konkretnega storilca. Kljub vsemu pa so možni indici, ki pokažejo na konkretnega storilca, ker je iz načina storitve možno razbrati stopnjo izurjenosti.

Med topimi predmeti za udarjanje je nacistična nemška "Siherheitspolizei" (SIPO) že v tridesetih letih razvila poseben upogljiv pendrek, katerega konec je obtežen in je bil namenjen izključno ubijanju. Tak pendrek se danes v ZDA, označen kot orožje za samoobrambo ("Kiyoga"), da dobiti za ceno manjšo od 20 dolarjev. Sicer pa je treba dodati, da se vsak top predmet lahko uporabi kot morilsko orožje.

Podobno je z ostrimi predmeti. Kljub temu, da so nekateri narejeni samo za ubijanje, ne smemo nobenega šteti za manj nevarnega. V spretnih rokah je izredno nevaren tudi nož za rezanje kruha.

Metode davljenja varirajo od prostoročnih do kombinacij s souporabo raznih jermenov, žic, palic itd. Po nekaterih podatkih se zadavljenje kot kulturni način umora ponovno pojavlja v nekaterih predelih Evrope in Azije (Cassidy, 1977).

Uporaba kemičnih in bioloških sredstev

Ta sredstva so vsekakor tista, ki so bila v zadnjih letih deležna največje pozornosti. Predvsem bivša Sovjetska zveza je v raziskavo teh sredstev vložila veliko prizadevanj in denarja. Temu so morale zato slediti tudi zahodne države, če so hotele imeti protisredstva.

Biološke metode vključujejo uporabo bioloških sredstev, ki povzročajo razna virusna obolenja, kot sta kozavost ali možganski encefalitis.

Kemične metode se nanašajo na uporabo strupov in halucinogenov. Popularni so t.i. sebični strupi, denimo Metilotoxin ali pa Toxalbumin, ki se pridobiva iz strupa plazilcev, potem pa Botulinum toxini, od katerih je najbolj smrtonosen Clostridium botulinum tipa A. Uporabljajo se tudi korozivni strupi kot so mineralne kisline, jedki lugi ter dražljivi strupi vključno s t.i. strupi težkih kovin kot so merkurij, arzen ali svinec. Obstojajo tudi sistemski strupi, od katerih sta najpopularnejša hidrocianova kislina in strihnin ter plinski strupi kot sta ogljikov monoksid ali žveplov hidrogen.

Ključni element pri uporabi te tehnike je način prenosa takšnega sredstva ali strupa na žrtev. V zvezi tega je bilo že veliko napisanega o kontaktni metodi z uporabo dimetil sulfoksida (DMSO). DMSO je rahlo mastna brezbarvna tekočina z vonjem po česnu. Njegova značilnost je, da izredno hitro prodre skozi kožo v kri, noseč s seboj strup ali drugo substanco, s katero je pomešan. Sam po sebi pa sicer ni strupen in je prosto dosegljiv denimo, pri veterinarjih.

Eden od načinov, posebno priljubljen pri agentih KGB v šestdesetih letih, je bila plinska pištola, pri kateri je ob strelu v cevi počila steklena ampula s petimi kubičnimi centimetri hidrocianove kisline, katera se je razpršila žrtvi v obraz. Snov je tako nevarna, da se je moral tudi atentator pripraviti na napad tako, da je pred tem zaužil tablete tiosulfata in pomirjevala, takoj po napadu pa je moral zlomiti ampulo in inhalirati paro amilnitrata (leta 1977 so v ZDA našli poleg žrtve mrtvega tudi atentatorja, ki ni poznal te sofisticirane metode). (Cassidy, 1977)

Izrabljanje okoliščin in situacij

Sem spada povzročanje nesreč, požigi, transportne sabotáže ali psihološke metode, ki pri žrtvi stopnjujejo samomorilska nagnjenja ali zdravstvene težave. Te tehnike so omejene samo z iznajdljivostjo atentatorja in ranljivostjo žrtve.

3.3.6.2 Faktorji vplivanja na izbiro operativne tehnike

Na izbiro operativne tehnike vplivajo številni faktorji. Ne glede na to, kako zelo sofisticirana je kakšna tehnika, mora ustrezati namenu atentata, ranljivosti žrtve in priložnostim, ki se za atentat ponujajo (Cassidy, 1977).

Atributivnost

Razen v primerih, ko je uporaba določenih orožij ali tehnik element zavajanja preiskovalcev, uporabljajo atentatorji tehnike, ki ne izdajajo naročnika akcije. Zelo proste roke pri izbiri operativne tehnike pa imajo atentatorji v primerih, ko mora atentat izgledati kot nasilno dejanje.

Infiltracija in umik

Včasih so potrebni posebni ukrepi za vnos potrebnega orožja ali drugih potrebščin za operacijo. S tem so mišljene tehnike tajnega oskrbovanja na območjih, kjer se zanika kakršnokoli delovanje. Namen tega je zmanjšanje problemov pri umiku. Skladno s tem se tudi vsa oprema obravnava kot potrošni material.

Izbira tehničnih sredstev

Stopnja tehnološke zapletenosti tehničnih sredstev, ki jih zahteva določena operativna tehnika, mora ustrezati načinu prikrivanja operacije ali nameravanim strateškim prevaram. Prav tako je potrebno preučiti tehnološko stopnjo nasprotnikove opreme. Namen tega je ugotoviti, v kakšni meri lahko nasprotnikova oprema vpliva na uporabo izbranih operativnih tehnik.

Čas

Lahko se zgodi, da čas, ki je na razpolago za izvedbo celotne operacije, ne dovoljuje dolgotrajnih ali zapletenih operativnih tehnik.

Protiukrepi

Protiukrepi, ki veljajo, ali za katere se predvideva, da bodo veljali v času atentata, imajo močan vpliv na izbiro operativne tehnike.

Željeni učinek

Ko je potrebno žrtev po smrti še osramotiti, se to lahko stori denimo s tem, da se jo prikaže kot narkomana, spolnega iztirjenca ali s čim drugim, kar jo označuje kot neuravnovešeno osebnost.

Tudi delno ali popolno uničenje trupla, ki se zahteva v določenih primerih, vpliva na izbiro primerne operativne tehnike (Cassidy, 1977).

3.4 FILOZOFIJA NAČRTNEGA ATENTATA

Osnovna filozofija načrtnega atentata, kot se razume in izvaja v dvajsetem stoletju, je nastala med II.svetovno vojno in se izpopolnila v nekaj takega, kot jo poznamo danes v letih med 1945 in 1965 pod dvema različnima vplivoma, anglo-ameriškim in sovjetskim (Cassidy, 1977).

3.4.1 ANGLO-AMERIŠKI VPLIV

Med II.svetovno vojno sta Velika Britanija in ZDA imeli dve nenavadni organizaciji za preučevanje in vodenje vseh oblik nekonvencionalnega vojskovanja: britanski SOE (Special Operations Executive), ustanovljen leta 1940 in ameriški OSS (Office of Strategic Services), ustanovljen leta 1942. OSS je bil namenjen koordinaciji gverilskega vojskovanja, istočasno pa je predstavljal prvo državno strateško obveščevalno službo. Ob koncu vojne je bil razpuščen in po politični modifikaciji kmalu preformiran v CIO (Central Intelligence Agency).

Tako SOE kot OSS sta imela široko mrežo trenažnih centrov, katerih naloga je bila tudi seznanjanje raznih vrst osebja z metodami izvrševanja prikritih napadov na enote in posameznike. Tečajniki so bili pripadniki različnih nacionalnosti in različnih ideologij: Čehi, Slovaki, Norvežani, Poljaki, Danci, Nizozemci, Francozi, Albanci, Jugoslovani, Nemci, Kitajci, Egipčani, Indijci, Rusi, pravzaprav kdorkoli, ki je bil operativno potreben in je uspel narediti rigorozne sprejemne teste.

Obstaja kar nekaj dokazov, ki kažejo na to, da sta SOE in OSS nudila trenažne usluge in operativno podporo tujim državljanom, ki so za časa vojne sodelovali v atentatih.

Pri usposabljanju v omenjenih centrih je obstajala tendenca k akcijam tipa "atentat", vendar ne s strani posameznika, ampak operativnih skupin. Primer za to je lahko atentat na

Reinharda Heydricha, ki so ga 27. maja 1942 izvedli Čehoslovaki, usposobljeni s strani Anglo-Američanov.

SOE in OSS sta se s filozofijo operativnih skupin zoperstavila Nemčiji, ki je tudi nekaj časa usposabljala in opremljala skupine za atentate. Nemčija pa se je s tem svojim modelom zoperstavljala sovjetskemu. Modelu, ki je daleč najbolj vplival na današnjo filozofijo načrtnega atentata (Cassidy, 1977).

3.4.2 SOVJETSKI VPLIV

Sovjetska Rusija je poznala institucionaliziran atentat kot normalen način funkcioniranja aparata, odgovornega za zagotavljanje državne varnosti.

1991 je Mihail Gorbačov izdal dekret o ukinitvi KGB, iz katerega je potem nastala SVR, današnja osrednja Ruska obveščevalna služba. V okviru KGB je deloval Oddelek V, katerega korenine segajo v čas t.i. rdečega terorja. Tedaj so v okviru VČK, oziroma popularno "Čeka" (Vserossiskaia črezvičainaia komissia po borbe s kontrevoluciej i sabotažem), obstajali "Istrebiteli", ki so pobili okoli petdeset tisoč oseb, pri čemer gre seveda za državni terorizem, ni pa izključeno, da nekateri tovrstni umori niso vsebovali tudi lastnosti atentatov. Čeka je bila ustanovljena 20. decembra 1917 pod vodstvom Feliksa Edmundoviča Dzeržinskega (Cassidy, 1977).

V dvajsetih letih tega stoletja so bili Istrebiteli najprej razporejeni pod Državno politično upravo - GPU (Gosudarstvennoe političeskoe upravlenie), potem pa pod Združeno državno politično upravo - OGPU (Obedinjonnoe gosudarstvennoe političeskoe upravlenie). V okviru OGPU so Istrebiteli delovali kot 9. odsek 4. ali specialnega oddelka II. uprave.

Ko je Dzeržinsky leta 1926 umrl, ga je na mestu direktorja OGPU zamenjal Viačeslav Rudolfovič Mendžinsky. Eno njegovih prvih dejanj je bilo imenovanje Henrika Grigoreviča Jagode na položaj svojega namestnika in šefa Specialnega oddelka.

Jagoda je bil specialist za atentate in je leta 1934 ubil Mendžinskega. 10. julija 1934 je Stalin reorganiziral OGPU v NKVD (Narodnij komisariat vnutrenih djel) oziroma Ljudski komisariat za notranjo varnost ter imenoval Jagodo za direktorja.

Pod Jagodo je večina atentatov vzcvetela. Takrat je nastala tudi edinstvena filozofija na tem področju. Leta 1936 je Jagoda v okviru NKVD organiziral Upravo za posebne naloge oziroma ekipo "Mokrie dela" (krvavi umori), ki je delovala v obliki mobilnih oddelkov.

Ustanovil je tudi poseben laboratorij za raziskovanje različnih načinov ubijanja. Ker je bil sam zastrupljevalec, je laboratoriju naložil resen študij toksikologije.

Kasneje istega leta je bil Jagoda zaprt in usmrčen v svojem lastnem političnem zaporu. Kmalu ga je zamenjal Nikolaj Ivanovič Ježov, dokler tudi ta ni bil leta 1938 usmrčen. Zamenjal ga je Lavrenti Pavlovič Berija.

Na temeljih Uprave za posebne naloge, je Berija osnoval 4. ali Partizansko upravo, ter za direktorja imenoval Pavla Anatoleviča Sudoplatova. Pod njim je bil leta 1941 formiran SMERSH ("Smert špionam"), ki je poleg atentatov imel tudi protiobveščevalne naloge in ki se je kasneje preimenoval v Organizacijo za protiinfiltracijo, oziroma VKR (Vodenaja kontr.razvedka).

Filozofija, ki se je pričela oblikovati za časa Jagode, se je dodobra razcvetela v okviru SMERSH in VKR. Pod vodstvom Viktorja Semonoviča Abakumova je SMERSH dogradil koncept "Mokrie dela" kot paravojaško funkcijo, ki so jo izvajale borbene skupine in sovjetska metodologija atentatov je tako zaradi vpliva vojne dobila vojaški značaj (skoraj identično kot prej omenjene anglo-ameriške borbene skupine).

Leta 1941 se je odcepil del NKVD in se reformiral kot Ljudski komisariat za državno varnost ali NKGB (Narodnij komisariat gosudarstvennoj bezopasnosti). Leta 1946 pa tako NKVD, kot NKGB dobita status ministrstev in se preimenujeta v MVD in MGB.

Sudoplatov je bil 1.januarja 1946, kot sposoben vodja Partizanske uprave imenovan za direktorja nove organizacije - Spec.buroja 1. To je bil organ MGB-ja, odgovoren za mirnodobne atentate na mednarodni sceni. Tako kot njegov predhodnik Jagoda, je tudi Sudoplatov takoj ustanovil "Kamero" - laboratorij za raziskavo naprednih metod ubijanja, predvsem s kemičnimi in biološkimi sredstvi.

Leta 1953 sta bila Berija in Sudoplatov usmrčena, Hruščev pa je ukinil Spec.buro. Ta ukinitev pa je bila samo začasna, kajti še istega leta je bil ustanovljen ponovno, tokrat kot 9.odsek Prve glavne uprave.

Naslednjega leta sta bila MVD in MGB združena v Komite državne varnosti ali KGB (Komitet gosudarstvennoj bezopasnosti). V okviru KGB je bil 9.odsek reorganiziran kot Oddelek 13, Prve glavne uprave. Ta oddelek postane leta 1969 Oddelek V (črka "V") Prve glavne uprave, z začetnim številom 50 do 60 ljudi. To število se je kasneje močno

povečalo. Naloge oddelka so bile izključno načrtni atentati, ugrabitve in sabotaje, usmerjene proti interesom demokratičnih družb.

Iz teh dveh oblik načrtnega atentata, pasivne ali anglo-ameriške in aktivne ali sovjetske oblike, lahko deduciramo vse, kar je v resnici znanega o praktičnem vodenju načrtnih atentatov s strani paravojaških organizacij, delno vodenih s strani obveščevalnih ali protiobveščevalnih služb. Lahko sklepamo, da obstajajo točno določeni načini izvedbe in pogoji, ki v različnem obsegu vplivajo na sodobne načrtne in vodene politične atentate (Cassidy, 1977).

Predvsem iz poglavja o organiziranju in vodenju načrtnih atentatov je razvidno, da obveščevalna dejavnost predstavlja največji delež nalog v okviru operacije. Tudi dejavnosti, ki v osnovi niso direktno "obveščevalne", kot je delovanje udarne ekipe, logistika itd, morajo delovati po metodah dela obveščevalnih služb (princip "need-to-know", prikrivanje itd.)

4 OBVEŠČEVALNA ZAŠČITA PRI VAROVANJU OSEB V REPUBLIKI SLOVENIJI

Poenostavljeno gledano sestavljajo sodobno varovanje oseb štiri vrste ukrepov, katere v ta namen izvajajo različne službe. To so ukrepi fizičnega varovanja, obveščevalna zaščita, ukrepi tehničnega varovanja in sanitarna, biološka in kemična zaščita (Godson 1995, str.60).

V Republiki Sloveniji vse te naloge opravlja Urad za varnost in zaščito (UVZ) v sklopu Generalne policijske uprave (GPU) (Pravila o varovanju določenih oseb, objektov in okolitev objektov, v katerih so sedeži državnih organov, 4. člen).

Naloge fizičnega varovanja oseb opravlja Oddelek za fizično varovanje, ki zaposluje okrog 80 oseb, naloge tehničnega, sanitarnega, biološkega in kemičnega varovanja pa Oddelek za operativno dežurstvo in oskrbo, v sodelovanju z raznimi drugimi službami v okviru GPU. Delo teh dveh oddelkov ni predmet te naloge, zanimiv je le podatek o številu zaposlenih v Oddelku za fizično varovanje.

Nujno pa je podrobneje predstaviti pristojnosti in naloge Oddelka za operativno varovanje in ščitenje, ki se ukvarja z obveščevalno zaščito.

4.1 OPERATIVNO-PREVENTIVNO VAROVANJE IN ŠČITENJE

Besedna zveza "preventivno-operativno varovanje in ščitenje" je nastala v letih po osamosvojitvi Republike Slovenije, je nejasna in zavajajoča, pomeni pa pravzaprav obveščevalno zaščito, oziroma tisti segment varovanja, ki ga po svetu imenujejo "protective intelligence". Pomeni proces zbiranja, obdelave in namenskega distribuiranja informacij, vezanih na varnost varovanih oseb (Godson, 1995:60). To nalogo v sklopu UVZ GPU opravlja Oddelek za operativno varovanje in ščitenje.

Naloge oddelka po spodaj navedenem pravilniku so:

- Izvaja preventivno-operativno varovanje oseb in objektov, ki jih varuje policija (zbiranje, analiziranje in ocenjevanje podatkov in informacij o morebitnem ogrožanju varovanih oseb in objektov),

- izdeluje ocene ogroženosti določenih oseb in objektov v Republiki Sloveniji ter predstavnike tujih držav in mednarodnih organizacij na obiskih v Republiki Sloveniji,
- določa stopnjo ogroženosti in predlaga stopnjo varovanja domačih oseb in objektov ter predstavnikov tujih držav in mednarodnih organizacij,
- opravlja naloge, ki se nanašajo na izvajanje predpisov o varovanju določenih delovnih mest in tajnih podatkov v državnih organih,
- izvaja varnostno preverjanje oseb za potrebe varovanja z uredbo določenih oseb in objektov,
- izvaja operativno nadzorovanje določenega prostora ali objekta,
- izvaja operativne predhodnice doma in v tujini,
- sodeluje pri vodenju in vzdrževanju evidenc podatkov, ki se nanašajo na varovanje določenih oseb in objektov (evidence identifikacij, operativnih informacij, dogodkov, varnostno preverjenih oseb),
- pripravlja identifikacijske dokumente za zahtevnejša varovanja,
- sodeluje z odgovornimi osebami v objektih ter kabinetih varovanih oseb (Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest ministrstva za notranje zadeve in policije).

V oddelku je bilo do leta 2001 zaposlenih 15 uslužbencev, trenutno pa jih zaposluje le še sedem.

4.1.1 OCENE OGROŽENOSTI

Med vsemi omenjenimi nalogami je najpomembnejša priprava ocen ogroženosti, ki predstavljajo izhodišče za raven varovanja varovanih oseb.

4.1.1.1 Ocene ogroženosti za tuje varovane osebe

Priprava ocene ogroženosti denimo za predstavnika neke tuje države mora vsebovati podatke o osebnosti varovanca od starosti, poklica, dosedanjih funkcij, politične usmerjenosti, njegovih stališč do perečih političnih vprašanj, hobijev, navad ipd. Prav tako mora vsebovati oceno stanja v državi od koder varovanec prihaja, pri čemer sta mišljeni predvsem varnostno-politična situacija in socialne razmere. Izhajajoč iz izsledkov analize

omenjenih podatkov se namreč, v povezavi s podatki o razmerah v naši državi, poskuša prognozirati potencialne faktorje ogrožanja varovanja med njegovim obiskom pri nas. Gre torej za dokument, katerega izdelava zahteva, gledano v širšem smislu (Anžič: 1997, Purg: 1995), čisto obveščevalno dejavnost.

Ker Policija v Republiki Sloveniji nima obveščevalnih pristojnosti je za tovrstne podatke potrebno pisno zaprositi Slovensko obveščevalno-varnostno agencijo, ki pa posreduje samo preverjene podatke. Zaradi dinamike obiskov tujih predstavnikov pri nas in omenjenega obveznega pisnega načina komuniciranja, še za pridobitev teh velikokrat zmanjka časa. Tako ostanejo na razpolago samo javno dostopni odprti viri, ki pa običajno ne nudijo najpotrebnejših konkretnih podatkov in se zaradi tega bistveno zmanjša kvaliteta tako sestavljene ocene.

Oddelek tudi ne more direktno komunicirati s tujimi varnostnimi organi, ker imata to pooblastilo v okviru GPU le Uprava uniformirane policije in Uprava kriminalistične policije.

V zvezi pridobivanja podatkov o tujini je tudi še vedno popolnoma neurejeno področje sodelovanja z Ministrstvom za zunanje zadeve, ki je za pridobitev tovrstnih podatkov včasih celo najboljši naslov. Ureditev tega vprašanja bi, za izboljšanje kvalitete dotoka podatkov v Oddelek, morala biti ena od prvih prioritiet.

Težave pri delu UVZ včasih predstavljajo tudi nejasni oziroma površno sestavljeni pravilniki. Primer za to je denimo 12. člen Pravil o varovanju določenih oseb in objektov, ki pravi: "Predstavniki tujih držav in mednarodnih organizacij, razen predsednikov in poglavarjev tujih držav, so razvrščeni v isto stopnjo varovanja kot domače varovane osebe". Jasno je torej, da varujemo, denimo ministra za zunanje zadeve Republike Italije, po isti izhodiščni stopnji, kot slovenskega ministra za zunanje zadeve. Težava nastopi, ko je potrebno določiti stopnjo za denimo Poveljnika zavezniških sil v Evropi (SACEUR), predsednika Bavarske regije, evropskega komisarja za zunanje zadeve in še celo vrsto drugih oseb, ki jih povsod po svetu varujejo državne službe z izdelanimi standardi. Zaradi tega prihaja tudi do zapletov, ki so neprijetni s protokolarnega stališča. Takšne predpise bo potrebno v čimkrajšem času ustrezno dopolniti in popraviti. Pri določitvi omenjenih, nejasno določenih stopenj varovanja bo, zaradi usklajenosti, med drugim nujno tudi sodelovanje z Diplomatskim protokolom Republike Slovenije.

4.1.1.2 Ocena ogroženosti domače varovane osebe

Tudi ta ocena mora vsebovati čimveč podatkov o domači varnostno-politični situaciji ter osebnih podatkov. Ker je varnost najvišjih predstavnikov naše države neločljivo povezana tudi z varnostjo ustavne ureditve in ker se podatki pridobivajo tudi na podlagi policijskih pooblastil in po potrebi tudi posebnih metod in sredstev je jasno, da gre v tem primeru za dokument varnostne oziroma protiobveščevalne narave (Anžič, 1997:42).

Ker je UVZ hierarhično enakovreden posameznim policijskim upravam, mu le te niso dolžne same sporočati varnostno relevantnih podatkov, ampak počno to zgolj na konkretna zaprosila, s čimer se močno zmanjša dotok podatkov, ki bi, ocenjeni s strani uslužbencev urada, morda vendarle imeli določeno vrednost.

Posebne metode in sredstva lahko UVZ uporablja samo v sodelovanju z Upravo kriminalistične policije, kar je zopet povezano s komunikacijskimi in koordinacijskimi težavami.

Ocene ogroženosti domačih varovanih oseb na potovanjih v tujini se zaradi težav pri zagotavljanju pravočasnega načrtovanja obiskov, oziroma pomanjkanja časa, ter pomanjkanja kadrov in virov, v večini primerov ne izdelujejo, s čimer se zagotovo zmanjša varnost varovancev.

4.1.2 OPERATIVNE PREDHODNICE

So eden pomembnejših virov podatkov za sestavo ocen ogroženosti varovanih oseb na njihovih potovanjih. Tovrstne predhodnice iz zahodnoevropskih držav običajno sestavljata po dva operativca, eden s področja fizičnega varovanja in eden s področja obveščevalne zaščite.

Oddelek je zaradi pomanjkanja kadrov s precejšnjimi napori do leta 2001 uspel opravljati le predhodnice za potovanja varovanih oseb na območju Republike Slovenije, medtem ko se predhodnice v tujino, razen redkih izjem, niso opravljale. V letu 2002 je bilo sedem uslužbencev iz Oddelka za operativno varovanje in ščitenje premeščenih v Oddelek za fizično varovanje, kjer sicer še opravijo nekaj predhodnic, med drugim tudi v tujino, vendar so le-te bolj fizičnega kot obveščevalnega značaja, težave so tudi pri posredovanju in obdelavi podatkov katere pridobijo. Številčno seveda niso sposobni opraviti vseh

predhodnic, preostali uslužbenci v Oddelku za operativno varovanje in ščitenje pa predhodnic sploh ne opravljajo več.

Prihaja tudi že do pritoževanja drugih služb državnih organov in pa samih varovanih oseb, ki opažajo, da pri odločanju o tem, kam bo poslana predhodnica, ne obstoja noben logičen ključ.

Nujno bo torej Oddelek ustrezno dosistemizirati, ter določiti kriterije za opravljanje predhodnic.

4.1.3 VODENJE EVIDENC

Oddelek lahko razpolaga le z evidencami, ki so, sicer po različnih ravneh dostopa, dostopne vsem policistom. Poleg tega, da omenjene evidence delujejo v programskem okolju, ki je zastarelo in je zato vnašanje določenih podatkov, če že ne nemogoče, pa vsaj zelo otežkočeno, bi bil vnos podatkov strateškega pomena v takšne evidence, zaradi širine dostopa vanje, tudi varnostno vprašljiv. Tako se v te evidence cela vrsta podatkov ne vnaša, kar zmanjšuje njihovo uporabnost in vrednost. Podatki iz teh evidenc so zaradi množice predpisov, ki urejajo to področje tudi zelo osiromašeni in zato za Oddelek običajno tudi samo pogojno zanesljivi.

Kot primer najširše oblike zbiranja informacij za zaščito varovanih oseb nam lahko služi projekt imenovan ECSP - Projekt preučevanja izrednih primerov (Exceptional Case Study Project).

4.1.3.1 Projekt ECSP ameriške "Tajne službe"¹

Projekt vodi Tajna služba v sodelovanju z Zveznim uradom za zapore (FBP - Federal Bureau of Prisons) in Državnim pravosodnim inštitutom (NIJ - National Institute of Justice). Sicer pa podatki prihajajo v obdelavo tudi iz vseh lokalnih policijskih enot (Fein in Vossekul, 1998).

Gre za zbiranje in analizo operativnih informacij o vseh osebah, znanih po tem, da so se vedle napadalno ali morilsko do javnih funkcionarjev ali predstavnikov javnosti v

¹ "Ameriška Tajna služba - United States Secret Service (USSS) je v Združenih državah Amerike služba v okviru finančnega ministrstva (Department of Treasury). Služba je direktno odgovorna za varnost ameriškega predsednika" (Magaw, 1993:10).

Združenih državah. Tako preučujejo vse osebe, ki so morale, napadle, ali se s smrtonosnimi nameni približale varovanim osebam po letu 1950. Rezultate oblikujejo v preglednice, podatkovne baze in študije primerov, ki potem raznim policijskim uslužbencem služijo pri ocenjevanju potencialnih atentatorjev.

Kriteriji za uvrstitev osebe v preučevanje se zahtevajo alternativno in so tile:

1. izbiranje tarče glede na njen javni položaj,
2. umor,
3. napad in
4. približevanje tarči s smrtonosnimi nameni.

To, da se kriteriji zahtevajo alternativno, pomeni, da za uvrstitev osebe v proučevanje zadostuje, da je storila katerokoli dejanje od omenjenih štirih (Magaw, 1993).

V sklopu projekta poskušajo z operativnimi metodami odgovoriti na naslednja vprašanja:

1. Kako napadalci razvijejo idejo umora javnega funkcionarja ter kako preidejo od ideje k dejanju?
2. Kaj motivira napadalce k takšnim dejanjem?
3. Kako napadalci izberejo svoj cilj(e)?
4. Kakšne strategije načrtovanja uporabljajo?
5. V kakšnem smislu so (če so sploh) pri teh osebah povezane grožnje z nasilnimi dejanji in dejanske izvršitve teh dejanj?
6. Kako je (če je sploh) pri teh osebah njihovo morilsko vedenje povezano s psihičnimi boleznimi?
7. Kateri so bili ključni dogodki v razvoju osebnosti napadalcev oziroma teh oseb?

Podatki iz ECSP lahko vodijo do sprememb pri preiskovanju in postopkih na področju ocenjevanja groženj in na področju zaščite. Tako se pogosto domneva, da si napadalci na javne funkcionarje izberejo en sam cilj in se le-tega tudi držijo. Zato se zanemari zbiranje informacij tudi o drugih osebah, za katere se je potencialni napadalec že zanimal. V primerih, ko se napadalci zanimajo za več različnih oseb, bi morale ocene ogroženosti vsebovati obseg informacij, ki je večji od običajnega (Magaw, 1993).

Varnostne službe običajno takoj reagirajo na grožnje. Manj pa so pozorne na posameznike, ki se vzdržijo grozilnih komentarjev, a so zaradi njihove potencialne nasilnosti enako (ali bolj) vredni zaskrbljenosti. Ustvarjalci varnostnih ocen se tako zavedeni s splošnimi domnevami pogosto sprašujejo: “Ali je oseba grožila?” namesto “Ali bi oseba lahko bila grožnja?” (Magaw, 1993).

Tako obstaja danes evidenca okoli 400 možnih atentatorjev in še 25000 oseb, ki bi lahko ubile ali ogrozile življenje predsednika.

Potrebno pa je dodati, da Širhana Širhana, ki je leta 1968 ubil Roberta Kennedyja, Arthurja Bremerja, ki je leta 1972 streljal na predsedniškega kandidata Wallacea, Lubette Fromm in Sare Moore, ki sta leta 1970 skušali ubiti predsednika Forda, ter Johna Hinckleya, ki je leta 1980 naredil atentat na Ronalda Reagana, v teh seznamih ni najti (Priatelj, 1996).

4.1.4 VARNOSTNO PREVERJANJE

To nalogo izvaja Oddelek v obliki ščitenja določenih delovnih mest, preverjanja oseb, ki se zaposlujejo v UVZ in v sklopu akreditacijskih postopkov ob večjih varovanjih. S ščitenjem delovnih mest so mišljena delovna mesta varovanih oseb. Pri tem gre za to, da se varnostno preverijo osebe, ki se želijo zaposliti v njihovi bližini. Takšna delovna mesta so denimo tajnica varovane osebe, člani njegovega kabineta, svetovalci ipd.

Pri varnostnem preverjanju oseb v sklopu akreditacijskih postopkov, ki se izvajajo ob večjih obiskih gre za to, da se preverijo vse osebe, ki lahko kakorkoli pridejo v stik z varovano osebo. V ta namen so znotraj službe že sprejeti tudi kriteriji za tovrstno selekcijo, pri čemer si služba pridržuje tudi diskrecijsko pravico za izdajo, oziroma neizdajo akreditacije.

Točneje bo celo področje varnostnega preverjanja urejeno, ko bo Vlada Republike Slovenije, v skladu s 36. členom Zakona o policiji izdala predpis, ki bo to urejal na generalni ravni in bo s tem tudi določena služba, ki bo to dejavnost koordinirala in vodila.

Tudi to področje med drugimi nakazuje potrebo po centralizaciji varnostne oziroma protiobveščevalne dejavnosti.

5 ZAKLJUČEK

Menimo, da je iz pričujoče analize lepo razvidno, da drži primarna hipoteza ki pravi, da predstavlja obveščevalna zaščita večji del naporov pri zagotavljanju varnosti varovanih oseb. Vsaj morala bi jih. Vendar, kot je razvidno v nadaljevanju, slovenski model, kjer na tem področju ob vseh naštetih in nenaštetih težavah dela sedem uslužbencev, tega zagotovo ne dokazuje, s čemer je potrjena tudi sekundarna hipoteza.

Iz poglavja o poteku načrtovanega atentata je razvidno, da cela operacija poteka na način, ki je povsem enak delu obveščevalnih služb. Dela se recimo na mrežni ali linijski princip, princip "need-to-know" itd. S stališča obrambe pa je najpomembnejše, da že v pripravljalni fazi obstoja cela vrsta aktivnosti, ki imajo povsem obveščevalni značaj. Denimo zbiranje podatkov o žrtvi, kraju napada, ustanavljanje organizacij za prikrivanje, pridobivanje krovnih organizacij, infiltriranje ipd. To je tudi faza operacije, ko obramba lahko še kolikor toliko upraviči svoj obstoj. V primeru namreč, da pride že do izvedbe atentata je, razen izjemoma, že povsem jasno, da je obramba storila napako in to ne glede na uspešnost oziroma neuspešnost same izvedbe akcije. S tega stališča tudi ni pomembno, kakšne so posledice atentata za atentatorja ali celo napadalno skupino.

Biti korak pred atentatorji zagotovo ni lahko. Zato tudi ni naključje, da resne službe za varovanje oseb v svetu približno eno tretjino kadrov in sredstev namenjajo obveščevalni zaščiti. V marsikateri državi so tovrstne službe organizirane kar v samih protiobveščevalnih službah. Izraelska denimo deluje v okviru varnostne in protiobveščevalne službe Shabak, madžarska v okviru Urada za nacionalno varnost, ki je protiobveščevalna služba, hrvaška v okviru Urada za nacionalno varnost, ki je tudi protiobveščevalna služba, ter hkrati koordinativno telo in eden od organov nadzora za vse ostale službe v njihovi obveščevalni sferi... V državah pa, kjer ta služba sicer spada denimo pod policijo, je njen oddelek za obveščevalno zaščito zelo tesno povezan s protiobveščevalno, če ne kar njen uradni del, s čemer je zagotovljen optimalen dotok podatkov, zagotovljene pa so tudi ustrezne kapacitete za njihovo obdelavo. V glavnem so to države z že dolgo tradicijo, kjer so glavni kanali prenosa informacij že utečeni. Primer za to je recimo Francija.

V nekdanji Jugoslaviji je varovanje oseb opravljal poseben oddelek v sklopu Službe državne varnosti (SDV). Kmalu po letu 1991, ko se je tedanja Varnostno-informativna služba, ki je bila naslednica SDV, izločila iz Ministrstva za notranje zadeve, je omenjeni oddelek za varovanje oseb, preimenovan v UVZ, ostal v okviru ministrstva, ostal pa je tudi brez najpomembnejšega vira podatkov. Poleg tega, da uslužbenci urada ne morejo denimo samostojno komunicirati s tujimi varnostnimi organi, da ne morejo samostojno uporabljati posebnih metod in sredstev, da morajo za vsak podatek posebej zaprositi različne službe ipd., jih pri delu ovirajo še različni predpisi, ki sicer veljajo za policiste. Primer za to je lahko obvezno izpopolnjevanje, ki predvideva recimo spremljanje novosti v zakonodaji na področju uporabe prisilnih sredstev. Ob vsem pomanjkanju časa, so tako uslužbenci, vključno z izvajalci obveščevalne zaščite, prisiljeni poslušati predavanja o novih določbah, ki zadevajo recimo uporabo gumijevke, službenega psa, vodnega topa itd.

Ker je bila SDV politična policija, še danes, celo v strokovnih krogih, obveščevalno in varnostno dejavnost nekateri enačijo z vmešavanjem politike v stroko ali obratno. Službe se tako na vse pretege trudijo dokazovati, da nimajo nič z obveščevalno dejavnostjo, ker jih zanima samo njihova lastna stroka, kar je paradoks. Trdijo, da je obveščevalna dejavnost z zakonom ekskluzivno dodeljena Sovi in nikomur drugemu. Ob tem je potrebno dodati, da ima na zahodu že marsikatero večje podjetje svoj obveščevalni oddelek, ki se ukvarja s pridobivanjem podatkov, pomembnih za njihovo stroko. To nojevsko obnašanje lahko pripelje do absurdov, kakršen je naziv "Oddelka za operativno-preventivno varovanje in ščitenje", ki bi se po vsej logiki moral imenovati Oddelek za obveščevalno zaščito. Nekateri že desetletje dolgo, žal neuspešno, zagovarjamo tovrstne trditve.

Nedvomno je, da je varnost najvišjih predstavnikov države strateškega pomena za državo, še posebno v kriznih razmerah. Zato se zdi današnja umeščenost UVZ v Ministrstvu za notranje zadeve, ko je v sklopu Generalne policijske uprave postavljena ob bok posameznim, tudi najmanjšim policijskim upravam, povsem neprimerna. Iz naloge je razvidno, da prinaša takšen položaj te službe, predvsem pa njenega segmenta obveščevalne zaščite, vrsto težav pri zagotavljanju podatkov, kadrov, sredstev itd. Zato menimo, da pri takšni trditvi ne gre za potrebo po prestižu, ampak zgolj za soočanje z dejstvom, da bo, za to da bomo nekoč imeli resno tovrstno službo, potrebno področje čimprej ustrezno reorganizirati, ter mu nameniti ustrezna sredstva in kadre. Pri tem je treba upoštevati tudi,

da bo služba še potem, ko bo postavljena v realne okvirje, rabila nekaj časa, da bo pričela kvalitetno delovati.

Ko bo v Republiki Sloveniji nekoč bolj ali manj urejeno in razmejeno področje dela varnostnih in obveščevalnih služb, bo verjetno, če že ne cel UVZ, pa vsaj njegov segment obveščevalne zaščite, potrebno umestiti v varnostno oziroma protiobveščevalno službo. Kakršnakoli in kjerkoli že bo. Ena od možnosti bi lahko bila ustanovitev takšne službe, kot posebnega organa v sestavi Ministrstva za notranje zadeve, saj je jasno, da današnja kriminalistična služba, ki deluje v okviru policije, že sedaj opravlja kar nekaj nalog, ki so nedvomno povsem varnostnega, oziroma protiobveščevalnega značaja. Druga možnost je seveda tudi ustanovitev posebne službe, podrejene neposredno vladi, na podoben način, kot je sedaj postavljena Sova.

Zaradi intelektualne korektnosti je vendarle potrebno dodati, da se nekateri avtorji s tega področja, s takšno ureditvijo tega področja ne strinjajo in predvsem zaradi majhnosti naše države vztrajajo pri eni sami službi. Eden takšnih je denimo dr. Adam Purg, ki vztraja pri tem v svoji knjigi Primerjalni obveščevalni sistemi. Kaj lahko rečemo na to? Morda to, da v skrajni fazi, gledano s stališča zagotavljanja obveščevalne zaščite, niti ni tako zelo pomembno, kako je celotno obveščevalno področje organizirano na generalni ravni, ter da si kot del tega sistema samo prizadevamo za čimboljše izvajanje svojih konkretnih nalog. V kakršnemkoli okolju že jih bo potrebno izvajati.

Slovenski sistem nacionalne varnosti si obstoječo neurejenost tega področja lahko privošči na račun relativno umirjene varnostno – politične situacije v državi. Vendar je sistem nedvomno potrebno dograditi tako, da bo lahko s čim manj zapleti funkcioniral tudi v kriznih razmerah.

Sovražnika je potrebno zatreti že v kali. Pogoj za to je seveda, da pravočasno odkrijemo kdo je sovražnik. Pri tem Kurcijev rek, da majhna spregledana iskra pogosto povzroči velik požar, zagotovo drži. Ameriške službe so v lanskem letu iskro celo opazile, vendar so zmotno mislile, da ni resnična. Posledice te zmote so bile vidne v New Yorku 11. septembra 2001.

6 LITERATURA

6.1 KNJIGE

1. Anžič, dr.Andrej (1996): Vloga varnostnih služb v sodobnih parlamentarnih sistemih – nadzorstvo. ČZP Enotnost, Ljubljana.
2. Anžič, dr.Andrej (1997): Varnostni sistem Republike Slovenije. ČZ Uradni list RS, Ljubljana.
3. Cassidy, William L. (1977): Planned Political Assassinations: An Introductory Overview. Bureau of Operations and Research, International Association of Chiefs of Police, Gaithersburg.
4. Crotty, William J.; Kirkham, James F.; Levy, Sheldon G. (1970): Assassination and Political Violence. The New York Times Company, New York.
5. Fein, Robert A. in Vossekuil, Bryan (1998): Protective Intelligence and Threat Assessment Investigations: A Guide for State and Local Law Enforcement Officials. U.S. Department of Justice, Washington.
6. Godson, Roy (1995): Dirty tricks or trump cards: U.S. covert action and counterintelligence. National Strategy Information Center, Brassey's, Washington.
7. Jenkins, Brian (1975): International Terrorism and World Security. Greenwood press, London.
8. Mickolus, Edward (1978): Trends in Transnational Terrorism. Greenwood press, London.
9. Pašanski, Milan (1987): Savremene kamikaze - Transnacionalni terorizam i diplomatija. NIRO Književne novine, Beograd.
10. Purg, dr.Adam (1995): Obveščevalne službe. ČZP Enotnost, Ljubljana.
11. Purg, dr.Adam (2002): Primerjalni obveščevalni sistemi. VPVŠ, Ljubljana.
12. Wechterbach, Rado in Lokar, Matija (1997): Informatika. DZS, Ljubljana.

6.2 ČLANKI

1. Anžič, dr. Andrej (1996): "Nadzorstvo nad obveščevalnimi službami". Posvet – POMS, Zbornik strokovno-znanstvenih razprav, VPVŠ, Ljubljana, str. 15-28.
2. Hladnik, Ervin (9. marec 1996): "Z eno nogo v nebesih". Sobotna priloga, Delo, Ljubljana, str. 22.
3. Kovač, Dejan (23. april 1996): "Atentat v bolnišnici še odmeva". Dnevnik, Ljubljana, str. 4.
4. Krunic, mag. Zoran (1999): "Obveščevalno-varnostni sistem Velike Britanije". Revija Borec, Ljubljana, str. 11-14.
5. Lador-Lederer, J. (1974): "A Legal Approach to International Terrorism". Izrael Law Review, IX/2, Izrael, str. 194-220.
6. Magaw, John W. (junij 1993): "Protection of Public Officials: A Secret Service Perspective". The Police Chief, Washington, str. 10-12.
7. Prijatelj, Janez (29. oktober 1995): "Atentati". Vaš zakaj naš zato, Nedeljski dnevnik, Ljubljana, str. 8.
8. Scotty, Anthony J. (1990): "A calculated Assassination". Security Management Review, London, 34-65.
9. Spjut, Robert J. (23. april 1983): "Criminal Statistics and Statistics on Security in Northern Ireland". British Journal of Criminology, Velika Britanija, str. 358-380.

6.3 PRAVNI VIRI

1. Kazenski zakonik Republike Slovenije. Uradni list RS, št. 63-2167/1994.
2. Pravila o varovanju določenih oseb, objektov in okolišev objektov, v katerih so sedeži državnih organov. Akt GPU MNZ, šifra 1800-1-SZ-115/1-01 z dne 28.3.2001.
3. Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest ministrstva za notranje zadeve in policije. Akt MNZ RS, šifra 0043-1-037/73-99 z dne 29.12.1999.
4. Uredba o varovanju določenih oseb, objektov in okolišev objektov, v katerih so sedeži državnih organov. Uradni list RS, št. 103-4339/2000.

5. Zakon o policiji. Uradni list RS, št. 49-2140/1998.

6.4 ENCIKLOPEDIJE IN SLOVARJI

1. Hornby & Ruse (1992): Oxford Student's Dictionary. Oxford University Press, Oxford.
2. Komac in Škerlj (1991): Angleško-slovenski moderni slovar. Cankarjeva založba, Ljubljana.
3. Šafar, Franček in ostali (1973): Mala splošna enciklopedija. DZS, Ljubljana.
4. Verbinc, France (1994): Slovar tujk. Cankarjeva založba, Ljubljana.

6.5 OSTALI VIRI

1. Jelen, Ladislav (1998): Varnostno-obveščevalna dejavnost – Italija. Študija primera, diplomska naloga, VPVŠ, Ljubljana.
2. Mirt, Bojan in Klemenčič, Jože (1995): Varovanje oseb. Diplomska naloga, VPVŠ, Ljubljana.
3. Rode, Marko (1996): Atentati in terorizem-osnovni pojmi in razlike med pojavoma. Seminarska naloga, VPVŠ, Ljubljana.
4. Rode, Marko (1996): Atentati in ukrepi za njihovo preprečevanje. Diplomska naloga, VPVŠ, Ljubljana.
5. USTNI VIRI
 1. g. Peter Puhalo, vodja Oddelka za operativno varovanje in ščitenje UVZ GPU.